

Anàlisi dels usos lingüístics dels alumnes de primer d'ESO (2008-2009) en les relacions interpersonals i el consum de productes audiovisuals

Catalina M. Serra Vidal

Resum:

L'article analitza alguns dels usos lingüístics dels joves de Mallorca que durant el curs 2008/2009 cursaven 1r de secundària obligatòria —a centres públics i concertats de la zona de Palma i d'Inca.

A partir d'enquestes amb preguntes de resposta tancada, s'obtenen dades relatives a la llengua en què aquests joves consumeixen productes dels mitjans de comunicació i que usen per a establir relacions interpersonals, d'una banda, amb la família i, de l'altra, amb les amistats. A més, els valors s'analitzen segons l'entorn de residència dels enquestats, la llengua d'identificació i el tipus de família al qual pertanyen.

En darrer lloc, el treball ofereix una comparació de les dades i els resultats obtinguts en la mateixa enquesta contestada, l'any anterior, pels alumnes (els mateixos o altres de la mateixa promoció) quan cursaven el darrer curs d'ensenyament primari.

Abstract:

This paper analyses some linguistic uses by young Mallorcans in the first year of secondary school education, studying at state and subsidized schools in the Palma and Inca areas during the 2008/2009 academic year.

Using surveys with closed questions, information was gathered about the language used by the young Mallorcans to consume media products and for interpersonal relations with family, on the one hand, and friends. In addition, the results were analysed according to the interviewees' place of residence, the language they identified as theirs, and type of family to which they belonged.

Lastly, the study made a comparison of data and results that were obtained when the same survey was answered the previous year by students in the final year of primary education (the same students or others from the same year).

1. INTRODUCCIÓ	46
1.1. Introducció general	46
1.2. Objectius	46
1.3. Metodologia	46
2. ANÀLISI DE LES VARIABLES	47
2.1. Mitjans de comunicació	47
2.2. Relacions interpersonals	48
2.3. Àmbit familiar	48
2.4. Lloc de residència	49
2.5. La seva llengua	49
2.6. Tipus de família	49
3. SITUACIÓ SOCIOLINGÜÍSTICA	49
4. ESTUDIS RELACIONATS	50
5. ANÀLISI DELS RESULTATS	51
5.1. Presentació de les variables	51
5.2. La llengua catalana en els mitjans de comunicació	52
5.2.1. La llengua de la televisió	52
5.2.2. La llengua dels llibres	55
5.2.3. La llengua de la música	58
5.2.4. La llengua d'Internet	62
5.2.5. Llengua catalana en els mitjans de comunicació: conclusions	64
5.3. La llengua catalana en les relacions interpersonals	66
5.3.1. La llengua catalana en les relacions interpersonals: conclusions	69
5.4. La llengua catalana en l'àmbit familiar	69
5.4.1. La llengua materna dels pares	69
5.4.2. La llengua pròpia dels alumnes	72
5.4.3. La llengua de relació amb el pare	73
5.4.4. La llengua de relació amb la mare	75
5.4.5. La llengua de relació amb el germà gran	78
5.4.6. La llengua catalana en l'àmbit familiar: conclusions	80
6. Conclusió general	81
6.1. Comparació de dades	82
6.1.1. Mitjans de comunicació	83
6.1.2. Relacions interpersonals	86
6.1.3. Àmbit familiar	87
7. Bibliografia	89

1. INTRODUCCIÓ

1.1. Introducció general

El treball que presentam parteix d'unes enquestes realitzades el curs 2008/2009 a estudiants de primer curs de l'Educació Secundària Obligatoria (ESO) de diferents escoles d'arreu de Mallorca. Mitjançant l'encreuament de diferents dades recollides, podrem analitzar amb quina llengua els enquestats consumeixen els mitjans de comunicació i estableixen relacions interpersonals i familiars, tenint en compte el lloc de residència, el tipus de família i la llengua pròpia.

Les enquestes es varen realitzar entre els mesos de març i maig de l'any 2009 i els centres estan dividits en dues zones: la ciutat de Palma i Inca. El total d'enquestes és de 412, amb tres centres de la zona de Palma i dos d'Inca.

1.2. Objectius

El treball resulta interessant perquè mostra comportaments i actituds d'un sector de la població molt significatiu per diverses raons. En primer lloc, perquè es tracta de gent jove que, tot i que està en un període de creixement i desenvolupament, ja té una edat que els permet haver adquirit certs coneixements i usos lingüístics. A més, els enquestats formen part d'un sector de la població que ha de continuar la societat actual i, per tant, també són els futurs parlants de la nostra llengua). En tercer lloc, atesa l'edat dels enquestats, tots han tingut el català com a matèria i com a llengua vehicular escolar, de manera exclusiva o juntament amb el castellà. Per tots aquests motius, aquesta petita part de població enquestada pot servir de mostra dels usos actuals de la nostra llengua, la catalana, i ens pot permetre fer hipòtesis sobre el futur d'aquesta.

Així, aquest treball pretén ser útil en la mesura que analitzarà els resultats obtinguts en tres sectors fonamentals de la societat com són l'àmbit familiar, les relacions interpersonals i els mitjans de comunicació. A més, al final, compararem les conclusions d'aquest treball amb les del treball «La llengua catalana entre els nens de primària. Usos lingüístics entre preadolescents de Mallorca» de M. del Mar Vallès, que analitzà tots tres sectors a través del mateix qüestionari respost per alumnes de sisè de Primària durant el curs 2007/2008. Per tant, és possible que alguns alumnes hagin contestat el qüestionari dues vegades, en cursos diferents. Aquest fet ens permet estudiar l'evolució de l'ús de la llengua catalana, a mesura que els nins es van fent grans i la incidència que pot tenir el canvi de nivell i, en alguns casos, de centre.

Partint del treball de Vallès (2010) i amb la intenció, una vegada analitzades les respostes dels alumnes de primer d'ESO, de comparar-les amb les de sisè, les preguntes que ens plantejam són les mateixes, però adaptades al nostre àmbit d'estudi (el primer curs d'ESO):

- a) Quina és la situació de la llengua catalana entre els nins de primer d'ESO del curs 2008/2009 a Mallorca?
- b) En quins contextos hi ha major presència de llengua catalana?
- c) Quines són les variables utilitzades que mostren una major diferència entre els usos de la llengua?

1.3. Metodologia

Com ja hem dit, la informació que utilitzam ha estat obtinguda gràcies a un qüestionari emplenat per alumnes de primer curs d'ESO de diferents centres educatius de Mallorca. Les sessions en què es varen passar aquests qüestionaris varen ser els dies 11, 18, 20, 23 i 24 de març i 18 i 22 de maig de l'any 2009. Els centres estan situats a

¹ Les enquestes són una part de les realitzades pel projecte "Resocialització i llengües: els efectes lingüístics del pas de l'educació primària a secundària en contextos plurilingües" (RESOL), que ha estat finançat pel Ministeri de Ciència i Innovació (HUM 2006.05860/FILO)

dues ciutats de l'illa —Palma i Inca— i són el C.C.2 la Salle, el C.C. Pius XII, l'IES3 Joan Alcover —tots tres de Palma—, l'IES Berenguer d'Anoia, l'IES Pau Casesnoves —aquests d'Inca.

El total d'enquestes és de 412 (231 de Palma i 181 d'Inca). Hem d'esmentar que es tracta de tres centres públics i dos de concertats, aquests dos de Palma. Cal tenir en compte que la població de l'illa es reparteix entre la ciutat, Palma, i la resta de pobles, en conjunt coneguts amb el nom de Part Forana. Pel que fa al sexe dels informants no hi farem esment, atès que no el consideram rellevant en aquest estudi. I quant a l'edat, la majoria dels enquestats té entre 13 i 15 anys, amb una excepció: un informant diu ser del 1999, és a dir, que té deu anys, encara que admetem la possibilitat que sigui un error.

L'enquesta consta de quaranta-quatre preguntes, però per a aquest estudi només n'hem valorat catorze, aquelles que estan relacionades amb el lloc de residència, la seva llengua i el tipus de família.

2. ANÀLISI DE LES VARIABLES

El treball, com ja hem dit, està centrat en els usos dels alumnes de primer d'ESO en tres sectors concrets: mitjans de comunicació i les relacions interpersonals dins l'àmbit familiar i les relacions interpersonals fora de l'àmbit familiar, tenint en compte el seu lloc de procedència, la seva llengua i el tipus de família. Així, crec convenient fer un repàs i delimitar aquests conceptes i àmbits.

2.1. Mitjans de comunicació

En aquest apartat estudiarem les respostes relacionades amb la llengua dels programes de televisió que miren els alumnes, la llengua dels llibres que llegeixen, la llengua de la música que escolten i la llengua que fan servir per navegar per Internet.

A les Illes Balears el conjunt de mitjans de comunicació en la llengua pròpia és bastant pobre, encara que en els darrers anys ha millorat respecte de dècades anteriors. Pel que fa a mitjans audiovisuals propis d'aquesta terra hi ha IB3, que va començar amb una programació molt castellanitzada, però després va canviar i es va consolidar amb una oferta, majoritàriament, en català i amb produccions pròpies. L'altre canal en llengua catalana propi de les Balears és TV Mallorca, encara que, recentment, després de les darreres eleccions del 2011 i amb el darrer canvi polític, ha començat un procés de tancament que tindrà lloc d'aquí no gaire. De manera més poc important i influent hi ha algunes televisions locals, que tenen un abast molt reduït. Hem d'esmentar també l'Informatiu Balear que s'emet cada dia, excepte els caps de setmana, a través de TVE i que té una durada que no sobrepassa la mitja hora.

De totes maneres cal fer referència a la importància de TV3, perquè a les Illes Balears sempre ha gaudit d'un seguiment considerable, baldament amb la implantació de la Televisió Digital Terrestre, i d'ençà del naixement d'IB3, per motius de drets televisius, només és possible veure TV3CAT, que emet una programació diferent a TV3 pel que fa a pel·lícules o retransmissions d'esdeveniments esportius.

Quant a les ràdios, IB3 i Ona Mallorca són les dues freqüències autonòmiques amb el català com a llengua predominant. Però, igual com passa amb TV Mallorca, Ona Mallorca també es troba en procés de desaparició a causa d'una decisió dels actuals dirigents polítics. També existeixen ràdios locals que, com veiem en el cas dels canals de televisió, tenen poca repercussió. És important també l'oferta de Catalunya Ràdio o RAC1, entre d'altres, que ens arriben des del Principat.

Pel que fa a la premsa escrita, el panorama és encara més pobre: l'únic diari en català de Mallorca és Diari de Balears. En castellà hi ha Diario de Mallorca, Última Hora i El Mundo, que de tant en tant publiquen alguna carta al director i

² L'abreviatura C.C. vol dir *col·legi concertat*.

³ L'abreviatura IES vol dir *Institut d'Ensenyament Secundari*.

algun article d'opinió en català. Així, una vegada més, l'oferta en català arriba de fora de Balears amb diaris com Ara o Avui i amb els diaris digitals.

De revistes periòdiques, se'n publiquen algunes més, encara que moltes són locals i, per tant, no tenen gaire anomenada més enllà del seu àmbit, que pot ser una zona determinada de l'illa, per exemple, o un poble. De revistes culturals podem destacar Lluç i El Mirall, per citar-ne alguna; a més de la revista El temps, que abraça tots els Països Catalans, amb un contingut més de caire polític.

La producció literària en català, per contra, gaudeix de molta importància, encara que és evident que el mercat en espanyol és més ampli. Tanmateix, l'oferta en català és molt extensa i, dins la història de la literatura catalana, hi trobam molts d'autors mallorquins reconeguts.

El mateix passa amb la música en català. Aquest àmbit ha anat creixent i ha estat possible consolidar alguns músics i grups potents procedents de Mallorca i de les Illes Balears en general.

L'oferta en català d'Internet és molt extensa i més després de posar en marxa el domini .cat. A través de la pàgina web Webmàsters Independents en Català de Cultura i d'Àmbits Cívics (WICAC)⁴ podem observar l'evolució de l'ús del català a Internet d'enguà de l'any 2002. Observam que any rere any l'ús de la nostra llengua va creixent i enguany, l'any 2011, un estudi de Google⁵ va col·locar el català entre les deu llengües més actives a Internet.

Per tant, com veiem, el català en els mitjans de comunicació de Mallorca té un ús bastant desigual. Mentre que en premsa escrita, mitjans audiovisuals i ràdio l'oferta és bastant reduïda, en el món editorial, de la música i d'Internet el català se situa en una bona posició i els consumidors i usuaris són els responsables de fer-ne ús o no. Així en aquest treball estudiarem quins mitjans de comunicació consumeixen en català i quins consumeixen en altres llengües els alumnes de primer d'ESO de Mallorca.

2.2. Relacions interpersonals

En aquest apartat del treball analitzarem els usos de la llengua catalana entre els alumnes de primer curs d'ESO quan estableixen relació amb amics, coneguts, etc.

El qüestionari, en concret la pregunta 31, demanava als alumnes que escriguessin el nom de les vint persones amb qui més es relacionaven, el tipus de relació que els unia, la freqüència en què es veien i, finalment, la llengua amb la qual hi parlaven. Les opcions per marcar la llengua que hi parlaven eren: el català, el català i el castellà per igual, el castellà o bé altres.

2.3. Àmbit familiar

En aquest darrer apartat allò que interessa analitzar és la llengua usada en les relacions entre els diferents components de la família.

Les preguntes del qüestionari que ens permetran analitzar aquest àmbit seran, per una banda, les número 39 i 40, que permeten conèixer la llengua materna dels pares dels enquestats i la número 3, que ens informa de la llengua pròpia dels alumnes; i, per altra banda, les preguntes 20, 21 i 25 que ens serveixen per saber la llengua que els alumnes parlen amb el seu pare, amb la seva mare i amb el germà gran, respectivament.

Després d'analitzar totes aquestes dades podrem realitzar els encreuaments amb el tipus de família, el lloc de residència i la llengua dels enquestats.

⁴ Webmàsters Independents en Català, de Cultura i d'Àmbits Cívics. [En línia] <http://wicac.cat/hist_resums.html> [Consulta: 20 de març 2013].

⁵ Directe!cat. [En línia] <<http://www.directe.cat/noticia/136647/google-considera-el-catala-una-de-les-10-15-llengues-mes-actives-del-mon>> [Consulta: 20 de març 2013].

2.4. Lloc de residència

Per a poder analitzar els tres àmbits anteriors, tindrem en compte tres variables. La primera és el lloc de residència de l'enquestat. Aquí la distinció és entre la zona de Palma —és a dir, les diferents barriades de Ciutat i les zones més pròximes— i la resta de Mallorca, la Part Forana. Aquesta informació l'hem extreta de la pregunta 6 del qüestionari.

2.5. La seva llengua

L'altra variable a tenir en compte és la llengua dels alumnes. A partir de les respostes de la pregunta 3, que tenia les opcions de català, castellà, tant català com castellà i una altra llengua, hem establert cinc categories: català, castellà, català i castellà, altres llengües europees i altres llengües no europees.

2.6. Tipus de família

La darrera variable que tindrem en compte és el tipus de família. A partir de les preguntes 37 i 38, hem agrupat les famílies en tres grups: autòctona, al·lòctona o mixta.

En el cas de les famílies autòctones hi hem inclòs totes aquelles que tenen els dos membres, pare i mare, nascuts a algun territori dels Països Catalans; en canvi, el grup de famílies al·lòctones el formen aquelles que tenen els pares nascuts fora del mapa dels Països Catalans. Evidentment, les famílies mixtes són aquelles que tenen un dels dos membres nascuts a territori català i l'altre nascut a fora.

3. SITUACIÓ SOCIOLINGÜÍSTICA

La situació sociolingüística a les Illes Balears, i per tant a Mallorca, podríem qualificar-la de conflictiva, com en tots els territoris en els quals es parla català.

Si ens remuntam al segle XIII, després de la repoblació catalana, i de la posterior desaparició dels habitants àrabs a l'illa —ja sigui perquè els aniquilaren, perquè foren expulsats o perquè s'acabaren assimilant al grup dels vencedors—, veiem com el català, es converteix en la llengua d'ús de Mallorca. De totes maneres, hem de tenir en compte que en aquest segle i en els que vendran compartia usos amb el llatí, la llengua de cultura d'aleshores. Tanmateix, també cal dir que exceptuant una petita part de la població, la majoria de la gent era analfabeta i, per tant, usava la llengua del poble, el català.

Amb la mort de Martí l'Humà, al segle XV, es posava fi a la dinastia catalana, que va ser substituïda pels Trastàmara, després del Compromís de Casp. Aquest canvi, també va suposar l'inici d'una política castellana, que al segle XVIII va començar a ser més efectiva. Així, a partir d'aquest moment la llengua castellana, progressivament, guanya terreny en els territoris de llengua catalana i comença a associar-se l'ús del castellà a un signe de poder. Aquesta situació va ser possible gràcies al suport institucional i reial que tenia la llengua castellana.

A partir del segle XVIII la llengua catalana comença a introduir castellanismes al seu lèxic de manera indiscriminada, però no serà fins a la segona meitat del segle XX, en el cas de Mallorca, que la població esdevé bilingüe.

Per tant, la situació desfavorable pel català s'intensifica a partir del segle XVIII i, ininterrompudament, s'allarga fins avui dia. Aquesta situació va permetre que a partir de l'any 1939, amb el franquisme, s'iniciés el procés de substitució lingüística de la llengua pròpia d'aquest territori. Ens referim al conjunt de disposicions legals que apuntaven directament contra l'ús del català i obligaven al coneixement del castellà. Aquest fet va provocar que el català no es pogués utilitzar en molts d'àmbits, com ara l'administració, que a dia d'avui encara romanen castellanitzats i amb poca —o nul·la— presència de català. A més, altres factors que afavoriren aquest canvi, foren la forta immigració castellana que va rebre el nostre territori i el boom turístic; dos elements molt relacionats.

El desenvolupament turístic que varen patir les Illes Balears als anys seixanta del segle XX, va suposar un fort canvi entre la societat d'aleshores. A més, també va provocar una forta onada migratòria de gent castellanoparlant. Si tenim en compte que la situació política era favorable a l'ús del castellà, podem explicar que tota aquesta immigració no

sentís la necessitat d'adaptar-se i aprendre la llengua i cultura pròpies de la terra i, en canvi, pogués continuar usant la seva llengua, el castellà. A més, l'escolarització, als anys seixanta, es generalitza i amplia, però és exclusivament en llengua castellana.

Un altre factor important que s'intensifica en aquest context és la proliferació dels mitjans de comunicació de masses, sobretot la televisió, que en pocs anys s'estén arreu de la població i funciona com una eina castellanitzadora molt potent, atès que el contacte amb aquesta llengua esdevé constant.

Tot això provoca que els autòctons passin a ser bilingües per llei i per necessitat i, alhora, dificulta la integració dels nouvinguts. Per tant, s'acaba convertint en un cercle viciós i els immigrants es converteixen en importants instruments d'uniformització cultural i lingüística.

Tots aquests factors semblava que conduirien a una ràpida substitució lingüística, però amb l'obertura forçada del règim franquista, als anys seixanta, va començar un moviment de reivindicació lingüística i cultural i una resistència política que, al 1975, després de la mort del dictador i amb l'inici de la Transició, va poder organitzar-se i actuar per reclamar i defensar els drets del català. L'Obra Cultural Balear —creada l'any 1962— va jugar un paper fonamental en aquest sentit.

La història de la llengua catalana permet entendre la situació actual i quins han estat els factors que ens hi han conduït. De totes maneres, aquest apartat fa referència a una situació que afecta la llengua pròpia del territori, el català, i l'altra llengua oficial, el castellà. Però hem de ser conscients que durant la darrera dècada, aproximadament, ha començat un altre procés d'immigració provinent de fora de l'Estat espanyol i que també afecta els usos i costums lingüístics. A més, en aquest apartat també inclourem un conjunt de comentaris destinats a explicar el context legal que afecta l'ús del català, sobretot en l'àmbit escolar.

A l'Estat espanyol, el marc legal que afecta les llengües l'estableix la Constitució, aprovada l'any 1978. Així, aquest document diu que el castellà és l'única llengua oficial de tot l'estat; són els estatuts d'autonomia els que recullen la cooficialitat de les altres llengües, en els territoris que pertorqui. En el cas de les Illes Balears, l'Estatut d'Autonomia aprovat el 1983, seguint el model del de Catalunya, diu que el català és la llengua pròpia de les Illes Balears i oficial, juntament amb el castellà. L'any 1986 es va aprovar la Llei de Normalització Lingüística en el nostre territori i pretén regular tots els àmbits d'ús de la llengua catalana i vetllar perquè es compleixin uns mínims.

Pel que fa a les competències educatives no universitàries, d'ençà de mitjan curs 1997/1998 —quinze anys després d'aprovar-se l'Estatut d'Autonomia—, pertanyen al Govern de les Illes Balears. I aquest mateix any, uns mesos abans, apareixia el decret conegut popularment com a Decret de mínims que, entre altres qüestions, tracta l'obligatorietat de l'ensenyament en català en el 50% o més de les matèries.

Aquestes disposicions afecten tot el sistema escolar de les Illes Balears, però el panorama lingüístic dels centres educatius es divideix entre aquells que fan tot l'ensenyament en català, aquells que el fan parcialment en castellà i les escoles que, a la pràctica, només ofereixen ensenyament en castellà o molt majoritàriament en aquesta llengua. També és cert que alguns centres privats possibiliten diferents línies en un mateix col·legi.

4. ESTUDIS RELACIONATS

Com ja hem dit, aquest treball parteix d'unes enquestes passades a alumnes de primer d'ESO de diversos centres educatius de Mallorca el curs 2008/2009. Un any abans també es varen repartir aquestes enquestes entre alumnes de sisè de primària i M. del Mar Vallès, l'any 2010, va presentar un treball —encara inèdit— en el qual analitzava aquests resultats. Atès que es tracta del mateix qüestionari i l'àmbit d'estudi també és el mateix, serà interessant veure les comparacions amb aquest treball i l'evolució dels usos de la llengua catalana.

El mateix any 2010, Xavi Tenorio també va publicar dos treballs de caire sociolingüístic «Situació sociolingüística dels preadolescents de 6è de primària de Sant Just Desvern i Sant Joan Despí» i «Informe sobre la llengua inicial i la llengua parlada amb els progenitors pels adolescents de Sant Just Desvern i Sant Joan Despí». L'any 2009, Vanessa Bretxa presentava «Canvi d'etapa educativa: les pràctiques lingüístiques i culturals dels adolescents mataronins (2006-2009)». A més, l'any 2008 Eva Gomàriz havia publicat «Els usos lingüístics interpersonals dins i fora de la llar de l'alumnat autòcton i immigrant de sisè d'educació primària de Vic» i «Competència i actituds lingüístiques de l'alumnat de sisè d'educació primària de Vic». El 1997 Joan Melià també va editar el llibre *La llengua dels joves*, en el qual analitza els usos sociolingüístics de l'àmbit familiar i extrafamiliar.

Com veiem, són molt nombrosos els treballs dedicats a estudiar les llengües i els usos d'aquestes entre els preadolescents i adolescents, perquè, com hem dit, es tracta d'un sector de població important, atès que és el continuador de les pràctiques i costums que interioritza. A més, la importància d'aquests treballs també rau a identificar el paper de l'escola com a institució que ajuda a estendre l'ús de la llengua pròpia del territori, el català. D'altra banda, el sistema escolar és un reflex de la política lingüística que es du a terme des de les institucions de Govern.

Per aquests motius, a més dels treballs que analitzen la situació sociolingüística de diferents territoris concrets de parla catalana, també existeixen molts d'articles i comunicacions que teoritzen sobre la importància de la implantació de la llengua catalana en el sistema escolar primari, però també en el secundari. A tall d'exemple, podem anomenar l'article de Joan Gelabert i Mas, professor de secundària de llengua i literatura, «Dades sobre l'ús del català a l'ensenyament secundari de les Illes Balears». També hi ha un article de M. Paller Casas i Vilalta, professora de llengua i literatura, que té el següent títol «L'ús del català a l'educació secundària: un camí a mig fer». Vanessa Bretxa, l'any 2009, va publicar l'article «El salt a secundària: els adolescents, consum cultural i llengua», en el qual tracta els canvis lingüístics que s'esdevenen en el canvi entre la infantesa i l'adolescència. Natxo Sorolla és un altre dels estudiosos d'aquest àmbit i, per exemple, podem citar el treball «Síntesi de l'estudi sociodemogràfic i lingüístic als centres d'educació secundària de Catalunya».

Sorolla, juntament amb F. Xavier Vila i altres especialistes, formen la xarxa CRUSCAT, dedicada a estudiar la situació i evolució de la llengua catalana en els Països Catalans. Així, molts dels treballs que es publiquen formen part d'aquest grup de recerca.

5. ANÀLISI DELS RESULTATS

Com ja hem dit, a continuació analitzarem la informació dels mitjans de comunicació i de les relacions interpersonals, tant de dins com de fora de l'àmbit familiar.

5.1. Presentació de les variables

Abans de tot, presentarem la informació d'aquestes variables i, quan pertoqui, les recordarem. Hem de tenir en compte que el total d'enquestes va ser de 412, però en certes preguntes hi ha alguns casos perduts que, quan sigui pertinent, anotarem.

Pel que fa al lloc de naixement dels alumnes, la divisió ha estat entre els que resideixen a la zona de Palma i els que ho fan a la Part Forana. Amb aquesta taula podrem observar com s'han repartit les respostes:

TAULA 1. Lloc de naixement				
	<i>Badia de Palma</i>	<i>Reste de Mallorca</i>	<i>NC</i>	<i>Total</i>
<i>Alumnes</i>	194	209	9	412
<i>Percentatge</i>	47,10%	50,70%	2,20%	100,00%

Així, veiem que el percentatge d'enquestats és més alt entre els alumnes que viuen a la Part Forana, que entre els que viuen a Palma, tot i que la diferència no és gaire notable.

La segona variable és la llengua pròpia dels enquestats que presentam a partir d'aquesta taula:

TAULA 2. Llengua pròpia						
	<i>Català</i>	<i>Castellà</i>	<i>Català i castellà</i>	<i>Altres llengües europees</i>	<i>Altres llengües</i>	<i>Total</i>
<i>Alumnes</i>	118	139	116	11	28	412
<i>Percentatge</i>	28,60%	33,70%	28,20%	2,70%	6,80%	100,00%

En aquest cas, la taula ens permet observar que la majoria dels enquestats té el castellà com a llengua habitual, en un 33,7% dels casos. Les respostes que varem obtenir a les opcions de català i de català i castellà són molt semblants, un 28,6% en el primer cas i un 28,2% en el segon. El percentatge que representen els alumnes que parlen una altra llengua diferent a aquestes dues és relativament baix: un 2,7% si parlem d'una llengua europea i un 6,8% si la llengua no és europea.

Finalment, la tercera variable és la que fa referència al tipus de família dels enquestats:

TAULA 3. Origen familiar					
	<i>Autòctona</i>	<i>Mixta</i>	<i>Al·lòctona</i>	<i>NC</i>	<i>Total</i>
<i>Alumnes</i>	189	75	119	29	412
<i>Percentatge</i>	45,9%	18,2%	28,9%	7%	100%

Aquesta taula ens permet saber que la majoria dels enquestats, un 45,9%, tenen els dos pares nascuts a territoris dels Països Catalans. Tot i així, hi ha una xifra considerable d'alumnes amb els dos pares nascuts a fora, un 28,9% del total. I hi ha un 18,2% que pertany al tipus de família mixta. En aquesta pregunta hem de tenir en compte que hi ha un 7% de casos que no varen respondre i dels quals no coneixem quin tipus de família tenen.

5.2. La llengua catalana en els mitjans de comunicació

El primer àmbit d'estudi que tractam és el que fa referència als mitjans de comunicació. En el qüestionari hi apareixen quatre preguntes, de la 13 a la 16 —i que es poden consultar als documents adjunts al final—, que es refereixen a programes de televisió, a llibres, a música i a pàgines web. Es demanava als alumnes que escriguessin el nom de tres programes, sèries o dibuixos que mirassin, el títol de tres llibres de lectura no obligatòria que haguessin llegit recentment, el nom dels cantants o grups de música que més escoltassin i les tres pàgines web que més visitassin. A més, havien de dir en quina llengua era cada cosa, marcant amb una creu una d'aquestes opcions: només o sobretot en català, igual en català que en castellà, només o sobretot en castellà i si era una altra llengua, havien d'escriure quina era. Així, analitzarem la llengua de la televisió, dels llibres, de la música i dels webs que els alumnes de primer d'ESO consumeixen.

5.2.1. La llengua de la televisió

El següent quadre mostra els resultats obtinguts a la pregunta referida a la llengua dels tres programes de televisió. En els casos on posa «una altra llengua» ens referim a una llengua diferent del català i el castellà; és a dir, a «en català i en una altra llengua» serà el català i l'anglès, per posar un exemple, igual que a l'opció «en castellà i en una altra llengua», que fa referència a una altra llengua diferent del català.

TAULA 4. Llengua usada en els programes de televisió									
	<i>Només o sobretot en català</i>	<i>En català i en una altra llengua</i>	<i>Igual en català que en castellà</i>	<i>En català, castellà i en una altra llengua</i>	<i>Només o sobretot en castellà</i>	<i>En castellà i en una altra llengua</i>	<i>En una altra llengua</i>	<i>NC</i>	<i>Total</i>
<i>Alumnes</i>	10	2	6	3	359	13	7	12	411
<i>Percentatge</i>	2,4%	0,5%	1,5%	0,7%	87,1%	3,2%	1,7%	2,9%	99,8%

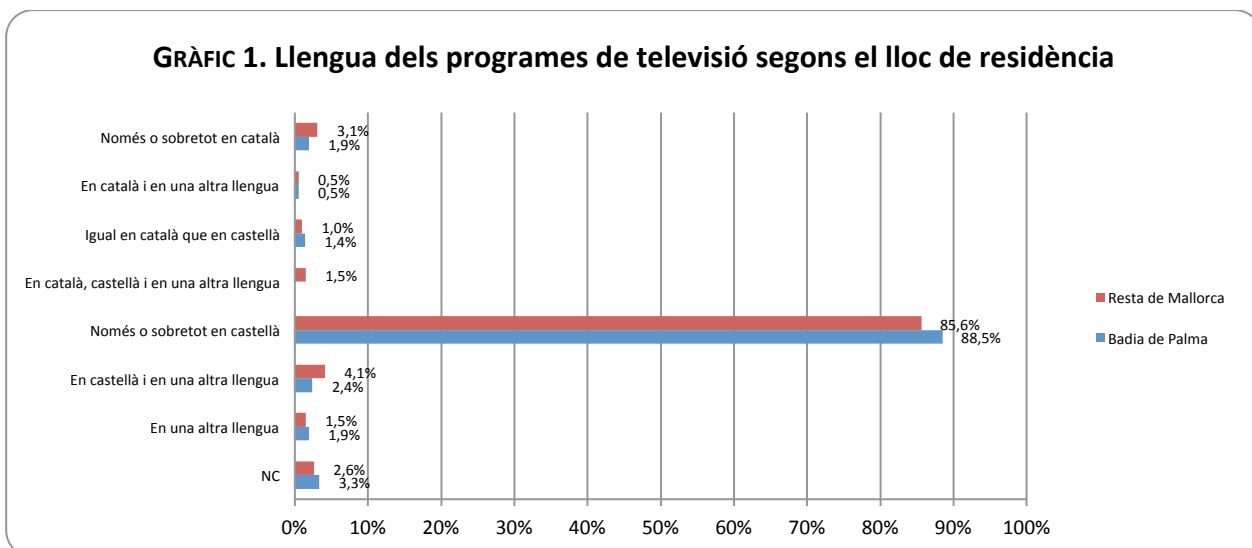
Observam que la majoria dels enquestats, un 87,1%, contesten que els programes que miren de la televisió són només o sobretot en castellà. Aquesta xifra sorprèn encara més si la comparem amb el 2,4% que ho fan en català. Tot i que, en teoria, formam part d'una societat bilingüe, només un 1,5% dels enquestats afirma que els programes de televisió que més mira són en català i en castellà per igual; i, com acabam d'assenyalar, la majoria d'alumnes diuen que els programes que miren són en castellà.

També podem assenyalar que en els casos en què la resposta són dues llengües, la combinació de «castellà i una altra llengua» —un 3,2%—, supera la de «català i una altra llengua» —un 0,5%.

Les altres tres respostes que manquen —alumnes que miren programes en català, en castellà i en una altra llengua; d'altres que els miren tots en una altra llengua; i els casos sense resposta— tenen uns valors molt baixos.

Si analitzam les respostes obtingudes tenint en compte les llengües de l'oferta televisiva que tenim a Mallorca, veiem com la majoria dels alumnes opten per programes en castellà. La poca oferta en català, sobretot si la comparem amb la que hi ha en castellà, s'adiu amb les poques respostes que hi ha d'alumnes que afirmen mirar programes que són només o sobretot en català.

Ara, a partir d'aquesta informació presentam un gràfic que mostra la relació d'aquestes dades amb el lloc de residència dels alumnes enquestats.

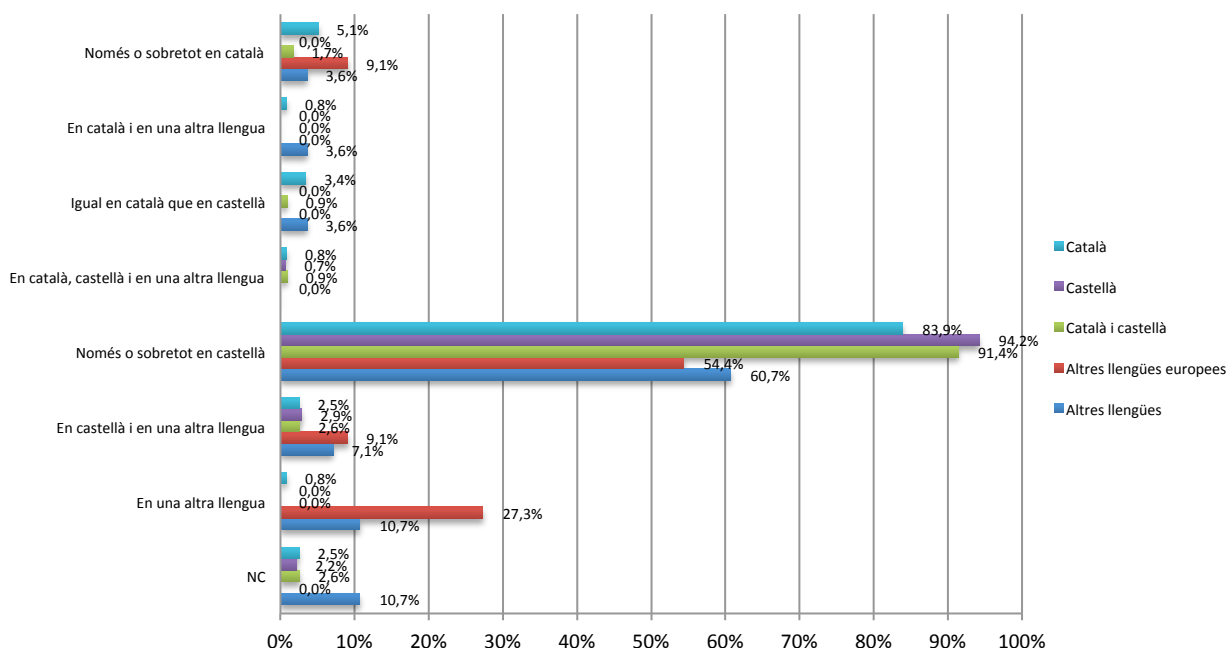

Entenem que la majoria d'alumnes que viuen a la zona de Palma, un 85,6%, miren programes només o sobretot en castellà. Enfront d'aquesta dada trobam un 3,1% que diu que els tres programes són només o sobretot en català. Pel que fa al grup d'alumnes d'aquesta zona, només un 1% mira programes que són en català i en castellà per igual.

Quant a les respostes dels alumnes de la Part Forana, un 88,5% del total mira programes en castellà, enfront d'un 1,9% que els mira en llengua catalana. La resposta «igual en català que en castellà», només va ser triada per un 1,4%, un percentatge molt semblant al que va obtenir entre els alumnes de la zona de Palma.

L'altra variable que tenim en compte a l'hora d'analitzar la llengua dels programes de televisió és la seva llengua habitual. I després de fer l'encreuament de dades, hem pogut dissenyar aquest gràfic:

GRÀFIC 2. Llengua dels programes de televisió segons la L1

Aquest gràfic ens permet observar que del total d'alumnes que parlen català, hi ha un 83,9% que varen contestar que els tres programes de televisió que més miren són només en castellà; mentre que aquells que miren programes només en català representen un 5,1%. La resta d'opcions va rebre més poques respostes; així i tot, podem tenir en compte el 3,4% que diu que els programes són en català i en castellà per igual.

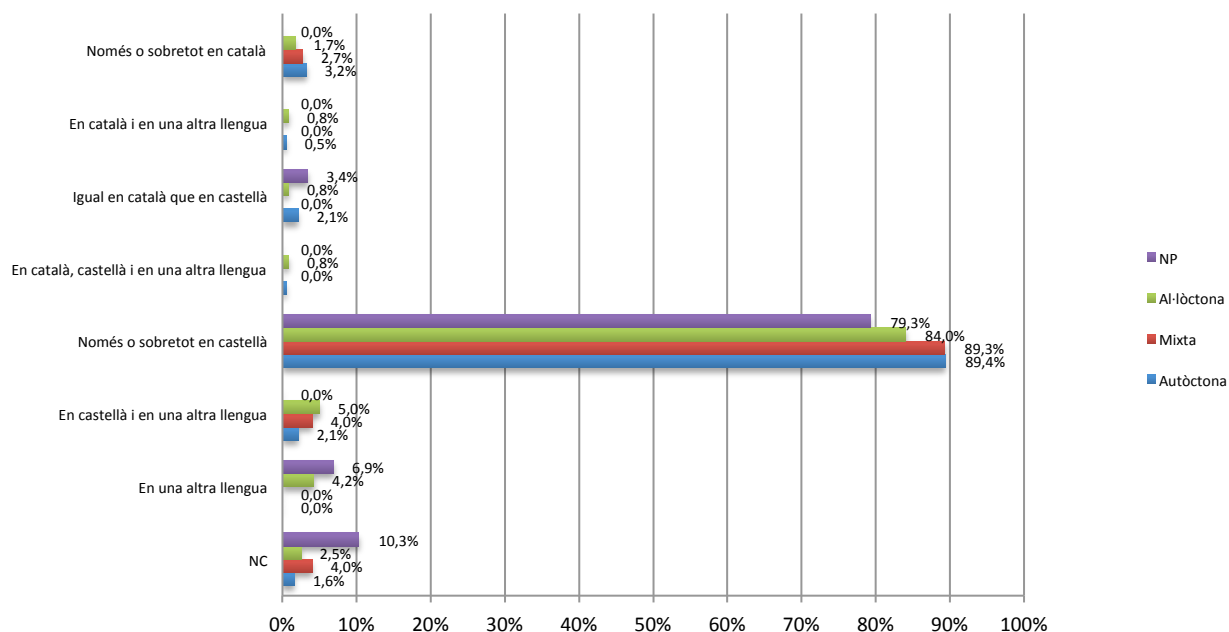
Pel que fa al grup d'enquestats que tenen el castellà com a llengua pròpia, la majoria, un 94,2%, miren programes que són sobretot en aquesta mateixa llengua. Aquesta xifra eclipsa la resta que queden molt per davall. Cal comentar que d'aquest grup només un 0,7% –un enquestat– mira algun programa en català, que alterna amb d'altres en castellà i en una altra llengua. Així, l'ús regular del català a la televisió entre aquells alumnes que habitualment parlen castellà és gairebé nul.

El següent grup d'alumnes el formen els que tenen com a llengua habitual tant el català com el castellà. D'entre aquests, un 91,4% han respost que els tres programes que més miren són sobretot en castellà i només un 1,7% diu que mira programes només o sobretot en català. Per tant, la diferència, una vegada més, és molt marcada. En aquest grup només un 0,9% ha marcat l'opció que diu que els tres programes que més mira són en català i en castellà per igual.

Hi ha dos grups d'alumnes més, poc nombrosos: els que tenen una altra llengua europea com a pròpia i els que en tenen una de no europea. Entre els del primer grup, hi ha un 54,5% que han respost que els tres programes que més miren són sobretot en castellà i només un 9,1% mira programes que són sobretot en català. D'altra banda, la majoria d'alumnes amb una llengua no europea com a pròpia, un 60,7%, també ha dit que els tres programes que miren habitualment són només en castellà. El percentatge que ha contestat que els tres programes que més mira són en català és d'un 3,6%; la mateixa xifra que representa els que combinen el català i el castellà, i el català i una altra llengua per mirar habitualment programes de televisió. Aquest dos grups d'alumnes són gairebé els únics que han marcat l'opció que diu que tots els programes són en una llengua diferent al català i al castellà.

Finalment, la tercera variable que hem combinat amb la llengua dels programes de televisió és el tipus de família dels enquestats.

GRÀFIC 3. Llengua dels programes de televisió segons l'origen familiar

Observam que la resposta "només o sobretot en castellà" va ser marcada per la majoria d'alumnes que formen part d'una família autòctona. Així, un 89,4%, mira els tres programes de televisió sobretot en castellà. En canvi, només un 3,2% diu que els programes que més mira són sobretot en català. D'aquest mateix grup hi ha un 2,1% que alterna, per igual, el català amb el castellà.

Pel que fa als alumnes que fan part d'una família mixta, la majoria, un 89,3%, també reconeixen que els programes que més miren són només o sobretot en castellà i només un 2,7% habitualment mira programes en català.

Entre les famílies al·lòctones, una vegada més, veim que la llengua més habitual a l'hora de mirar programes de televisió és el castellà, en un 84% dels casos. Només un 1,7% va marcar l'opció de mirar programes només o sobretot en català.

5.2.2. La llengua dels llibres

Fins ara hem analitzat la llengua dels programes de televisió i hem vist un predomini clar del castellà per damunt qualsevol altra opció i independentment del lloc de residència, de la llengua pròpia i del tipus de família dels alumnes. Ara és el torn de la llengua dels llibres i presentam una taula que ens mostra els resultats obtinguts. Com a la taula dels programes de televisió, quan deim "en una altra llengua" ens referim a una llengua diferent del català i del castellà, segons el cas.

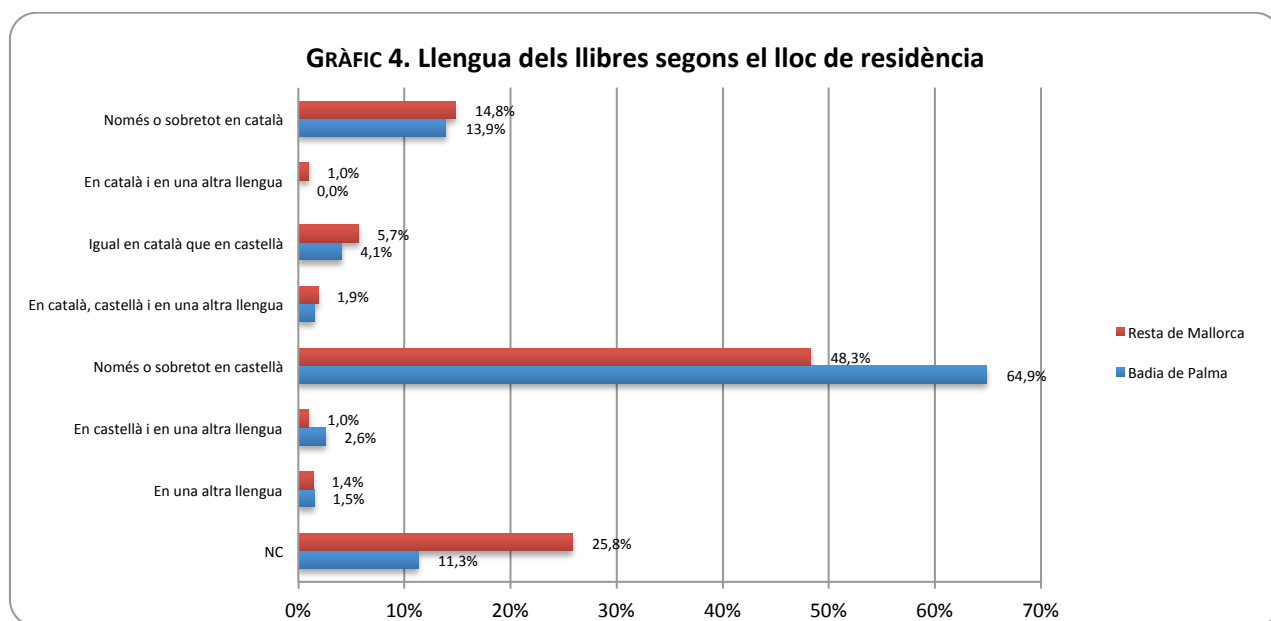
TAULA 5. Llengua dels llibres									
	<i>Només o sobretot en català</i>	<i>En català i en una altra llengua</i>	<i>Igual en català que en castellà</i>	<i>En català, castellà i en una altra llengua</i>	<i>Només o sobretot en castellà</i>	<i>En castellà i en una altra llengua</i>	<i>En una altra llengua</i>	<i>NC</i>	<i>Total</i>
<i>Alumnes</i>	59	2	20	7	231	7	6	80	412
<i>Percentatge</i>	14,3%	0,5%	4,9%	1,7%	56,1%	1,7%	1,5%	19,4%	100%

Tot i que comentàvem –a l'apartat dedicat als mitjans de comunicació– que el món editorial en català gaudia d'un bon estat, veim que els alumnes de primer d'ESO de Mallorca no l'utilitzen tant com podrien. Més de la meitat dels enquestats, en concret un 53,1%, han llegit els tres darrers llibres en castellà, enfront d'un 14,3% que ho ha fet en

català. Així, observam que encara que l'oferta hi és, els alumnes opten pels títols en castellà. També són més els enquestats que darrerament han llegit títols en castellà i en una altra llengua, un 1,7%, que no els que ho han fet en català i en una altra llengua, que només representen un 0,5%. De totes maneres, aquesta diferència no és tan important com la que hi ha entre els que només han llegit en castellà i els que només ho han fet en català. No és gaire significativa la xifra d'alumnes que han llegit llibres en català i en castellà per igual, només un 4,9%.

La resta de respostes tenen uns valors molt baixos, que no sobrepassen el 2%; excepte un 20% d'alumnes que no varen contestar aquesta pregunta.

A partir de la informació que acabam de presentar, hem fet encreuaments amb les mateixes variables. De la llengua dels llibres i del lloc de residència dels enquestats hem elaborat aquest gràfic:

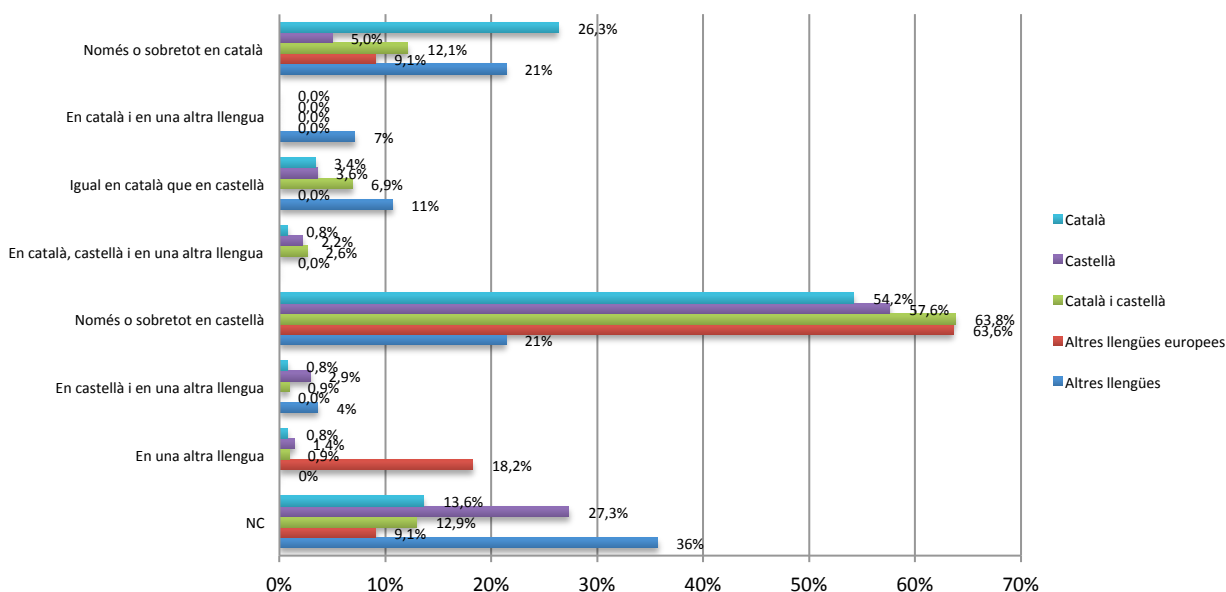
Dels alumnes de la zona de Palma, hi ha un 64,9% que ha llegit els tres darrers títols en castellà i només un 13,9% els ha llegit tots tres en català. Un 4,1% ha marcat l'opció que diu que els darrers llibres han estat en català i en castellà per igual. Com en el cas de la llengua dels programes de televisió, la diferència entre els que sobretot llegeixen en castellà i els que sobretot ho fan en català és molt gran i accentuada.

Del conjunt d'alumnes que resideix a la Part Forana un 48,3%, gairebé la meitat, ha llegit tots els darrers títols en castellà i un 14,8% ho ha fet en català. Un 5,7% ha marcat l'opció "igual en català i en castellà".

Pel que fa a l'encreuament entre la llengua dels llibres i la llengua pròpia dels alumnes en el gràfic 5 podem observar com més d'un 50% d'alumnes que tenen el català com a llengua pròpia han llegit els darrers llibres en castellà. D'altra banda hi ha un 26,3% que ha llegit tots els darrers títols en català. Només un 3,4% d'aquest grup va contestar que els darrers llibres llegits varen ser en català i en castellà per igual.

Pel que fa al grup d'alumnes que habitualment utilitzen el castellà, també la majoria, 57,6% darrerament han llegit llibres només o sobretot en castellà i només un 5% ho han fet en català. Quant a la combinació de català i castellà tan sols la varen marcar un 3,6%.

GRÀFIC 5. Llengua dels llibres segons la llengua L1

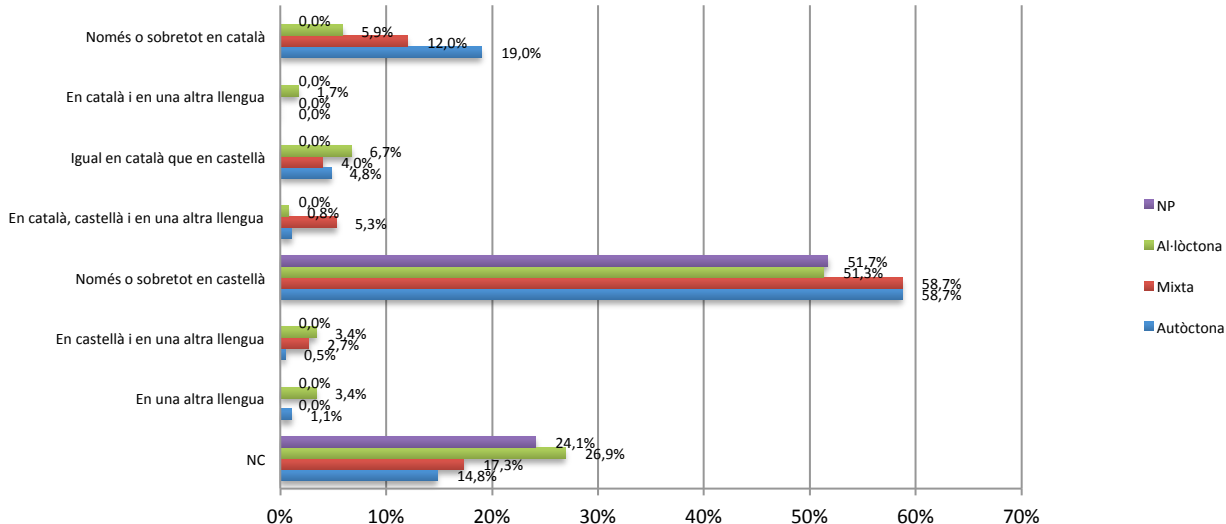
El tercer grup més nombrós està format per alumnes que tenen dues llengües com a habituals, el català i el castellà. Entre aquests, un 63,8% va contestar que els tres darrers llibres llegits havien estat en castellà i un 12,1% va dir que tots tres havien estat en català. En aquest grup és on l'opció de català i castellà va rebre més respostes, un 6,9%.

Les persones enquestades que tenen una llengua europea com a llengua pròpia també han llegit totes les darreres obres en castellà, un 63,6%, enfront d'un 9,1% que ho ha fet en català. En aquest grup no hi ha cap cas que hagi combinat el català i el castellà en les seves lectures.

Finalment, entre el grup d'alumnes que tenen una llengua no europea hi ha el mateix percentatge de casos que han llegit tots els darrers títols en català que els que ho han fet en castellà, un 21,4%. En aquest grup els casos que no han contestat representen un 35,7% del total.

En darrer lloc, la darrera variable que ens falta per comentar relacionada amb la llengua dels llibres dels alumnes de primer d'ESO és la que fa referència al tipus de família. Observem el següent gràfic:

Gràfic 6. Llengua dels llibres segons l'origen familiar

Primer de tot, si ens fixam amb el grup de famílies autòctones veim que més de la meitat de les respostes es concentren a l'opció de lectures "només o sobretot en castellà", un 58,7%. La següent resposta més nombrosa és l'opció "només o sobretot en català", però amb un 19%, és a dir, una xifra bastant allunyada de la primera que hem comentat. Els alumnes que han llegit títols tant en català com en castellà representen un 4,8% del total.

En el cas del tipus de família mixta, un 58,7% han llegit els tres darrers llibres en castellà i només un 12% els ha llegit en català. En aquest cas hi ha un 4% dels casos que han respost que han llegit tant en català com en castellà.

Finalment, entre els casos de famílies al·lòctones hi ha un 51,3% que han llegit les darreres obres únicament en castellà. Per contra, un 5,9% ho han fet en català i un 6,7%, tant en català com en castellà. Entre aquest grup són relativament nombroses –si les comparem amb els altres grups de tipus de famílies– les respostes de lectures que inclouen altres llengües diferents al català i al castellà. També és el tipus de família més nombrós que no ha contestat aquesta pregunta, un 26,9% dels casos.

5.2.3. La llengua de la música

Quant a les respostes de la pregunta 15 del qüestionari, referida a la llengua de la música que més escolten els alumnes de primer d'ESO de Mallorca, ens han permès confeccionar aquesta taula. Recordam, que "una altra llengua" es refereix a una llengua diferent del català o del castellà, segons la resposta.

TAULA 6. Llengua de la música

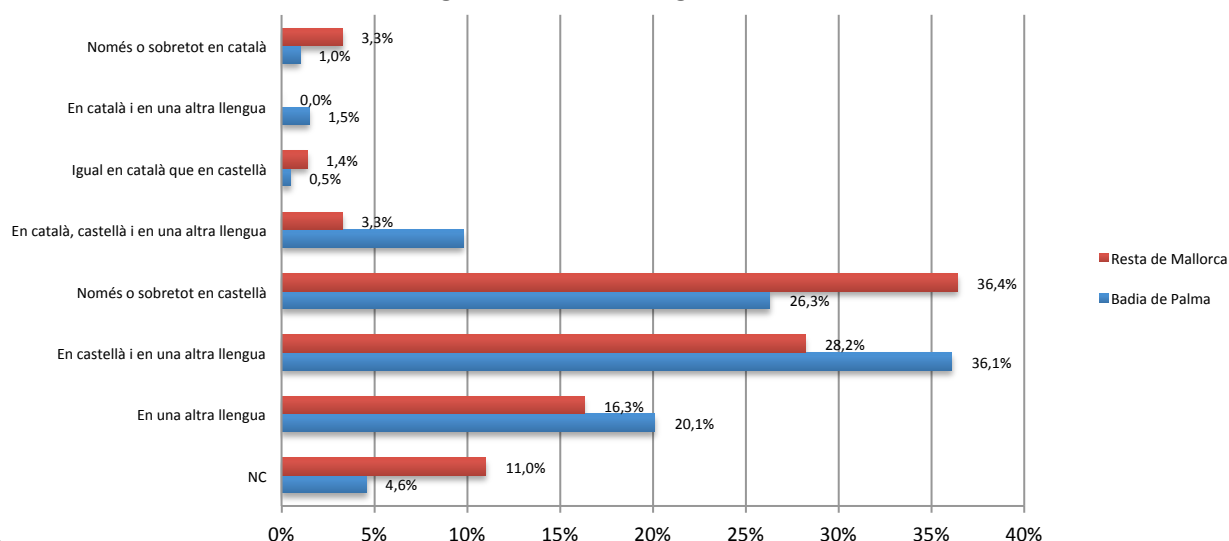
	<i>Només o sobretot en català</i>	<i>En català i en una altra llengua</i>	<i>Igual en català que en castellà</i>	<i>En català, castellà i en una altra llengua</i>	<i>Només o sobretot en castellà</i>	<i>En castellà i en una altra llengua</i>	<i>En una altra llengua</i>	<i>NC</i>	<i>Total</i>
<i>Alumnes</i>	9	3	4	26	131	131	74	34	412
<i>Percentatge</i>	2,2%	0,7%	1%	6,3%	31,8%	31,8%	18%	8,3%	100%

En aquest cas, les respostes que diuen que la llengua dels cantats i grups que escolten és el castellà torna superar les respostes d'aquells que diuen que només o sobretot escolten música en català. A l'apartat dels mitjans de comunicació comentàvem que l'oferta de música en català a l'illa era molta, però tanmateix només un 2,2% dels enquestats diu escoltar-la amb freqüència. En canvi, hi ha un 31,8% que escolta els tres grups de música que els hem demanat en castellà. Si a més tenim en compte aquells que ho fan en castellà i en una altra llengua, que també representen un 31,8%, veim que la majoria dels enquestats escolta música en castellà i en una altra llengua, que és l'anglès. Només un 0,7% escolta cantants i grups en català i en una altra llengua. Així, no es pot comparar el 2,9% que sumen les respostes que diuen que escolten música només en català i en català i en una altra llengua, amb el 63,6% que ho fa o bé només en castellà o bé en castellà i en una altra llengua.

Una vegada més, la xifra d'alumnes que diu escoltar música tant en català com en castellà només representa un 1%. També hi ha un 6,3% que va contestar que els grups que més escolta són en català, en castellà i en una altra llengua. Pel que fa als alumnes que han contestat que la música que més escolten és tota en una altra llengua –que majoritàriament és l'anglès– representen un 18%.

En el gràfic 7 es relacionen aquestes dades amb el lloc de residència dels alumnes enquestats. Si ens fixam en les barres que mostren els resultats dels alumnes de la zona de Palma veim que la majoria d'ells, un 36,1%, escolten sobretot música en castellà i en una altra llengua i un 26,3%, ho fan només en castellà. També tenen una representació considerable, un 20,1% els alumnes que escolten música en una altra llengua diferent al català i al castellà. Per tant, la gran majoria d'alumnes de la zona de Palma acostumen a escoltar música en castellà i en una altra llengua. Només un 1% escolta els tres grups en català i un 0,5% ho fa en català i en castellà. El percentatge augmenta quan la resposta és "en català, en castellà i en una altra llengua", un 9,8% del total.

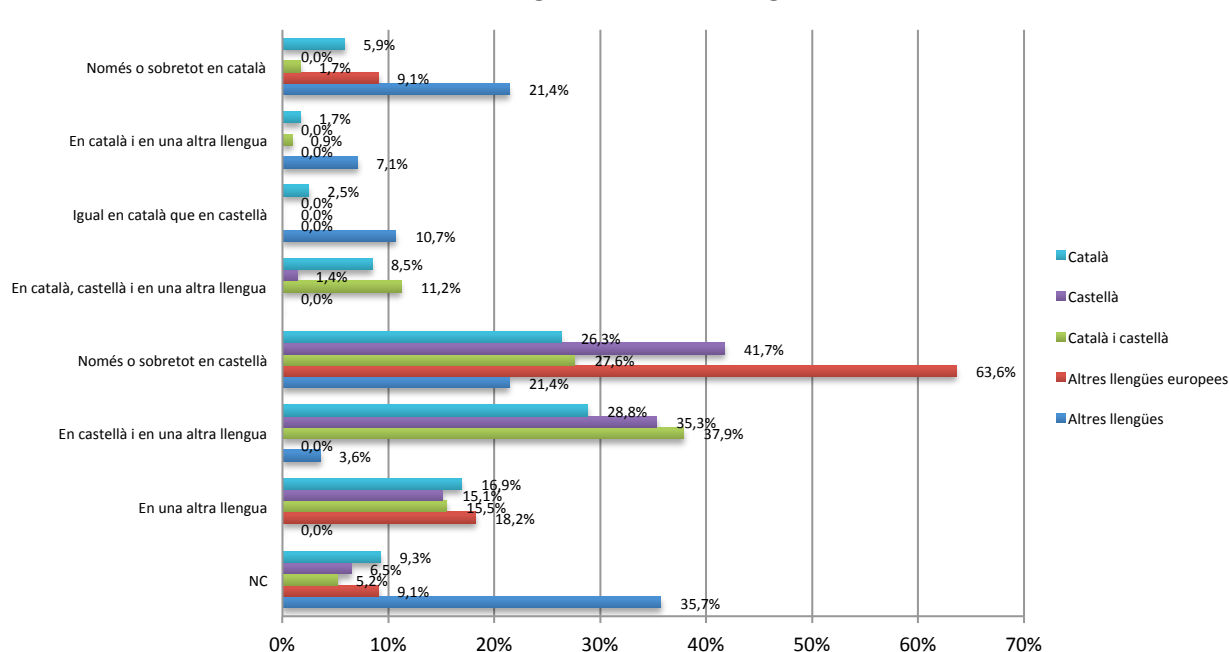
Gràfic 7. Llengua de la música segons el lloc de residència

Entre el grup d'alumnes que viu a la Part Forana, els resultats no són gaire diferents. Les llengües majoritàries dels alumnes per escoltar música són el castellà i una altra llengua. Tenim un 36,4% a l'opció "només o sobretot en castellà"; un 28,2% a "en castellà i en una altra llengua", i un 16,3% a "en una altra llengua". L'opció que entre els alumnes de la Part Forana augmenta una mica, respecte al grup que viu a la zona de Palma, és "només o sobretot en català", que en aquest cas va ser triada per un 3,3% del total. També hi ha un 3,3% a l'opció que diu que els tres grups de música que més escolten són en català, en castellà i en una altra llengua; mentre que la combinació de català i castellà va ser marcada per un 1,4%.

La següent variable que encreuem amb la llengua dels grups de música és la llengua pròpia dels alumnes i el resultat és aquest gràfic:

GRÀFIC 8. Llengua de la música segons la L1

Començam fent referència a les dades del grup d'alumnes que té el català com a llengua pròpia. Tenim que un 28,8% escolta música en castellà i en una altra llengua i un 26,3% únicament escolta grups en castellà; tot seguit, la següent resposta més nombrosa és la que contempla només música en una altra llengua, la qual representa un 16,9%. Així, gairebé dos terços d'alumnes que tenen el català com a llengua pròpia escolten o bé música en castellà o bé música en una altra llengua. Pel que fa a l'ús del català, un 5,9% dels alumnes va contestar que escoltava música només o sobretot en aquesta llengua i un 1,7% la combina amb una altra llengua diferent del castellà. La resposta que inclou el català i el castellà només representa un 2,5% d'aquest grup. El grup d'alumnes que diu escoltar música en català, en castellà i en una altra llengua representa, així mateix, un 8,5% del total.

Si ara ens centram en el grup d'alumnes que té el castellà com a llengua pròpia veim que es reparteixen, sobretot, en tres respostes: un 41,7% marca l'opció de música només en castellà; un 35,3% marca l'opció d'en castellà i en una altra llengua, i un 15,1%, la d'en una altra llengua. Si no tenim en compte els que no han contestat la pregunta dels grups de música, que és un 6,5%, només manca un 1,4% que representa aquells que han marcat l'opció de grups en català, en castellà i en una altra llengua. Aquest darrer percentatge és l'únic que inclou el català en els grups de música que més escolten els alumnes de primer d'ESO: un de cada tres grups. Per tant, la influència de la música en català entre els alumnes que tenen el castellà com a llengua pròpia és gairebé nul·la.

L'altre gran grup d'enquestats, pel que fa a la seva llengua, el formen aquells que tenen tant el català com el castellà. Una vegada més hem de comentar que les opcions més marcades varen ser: un 37,9% a "en castellà i en una altra llengua", un 27,6% a "només o sobretot en castellà" i un 15,5% a "en una altra llengua". L'opció de música "només o sobretot en català" només va ser triada per un 1,7% del total i un 0,9% va triar la combinació de català i una altra llengua. Els resultats de l'opció "en català, en castellà i en una altra llengua" són semblants al grup que té només el català com a llengua pròpia, un 11,2%.

Els dos grups restants, que tenen com a llengua pròpia una altra llengua, europea o no, es decanten, com els altres, per les opcions "només o sobretot en castellà" i "en una altra llengua". Allò que més crida l'atenció, però, és que cap ni un escolti música en català. Les úniques respostes que inclouen algun grup de música en català són, per una banda, un cas d'un alumne que té com a llengua pròpia una llengua europea, i que representa un 9,1%, que va triar l'opció "en català, en castellà i en una altra llengua", i, per altra banda, un alumne que té com a llengua pròpia una llengua que no és europea, que representa un 3,6%, i que va contestar que els tres grups de música que escoltava eren en català i en castellà.

D'aquesta manera podem dir que, si tenim en compte la llengua dels alumnes, únicament escolten música en català aquells que tenen aquesta llengua com a pròpia, i encara només representen una petita minoria.

Si ara ens centram en el grup d'alumnes que té el castellà com a llengua pròpia veim que es reparteixen, sobretot, en tres respostes: un 41,7% marca l'opció de música només en castellà; un 35,3% marca l'opció d'en castellà i en una altra llengua, i un 15,1%, la d'en una altra llengua. Si no tenim en compte els que no han contestat la pregunta dels grups de música, que és un 6,5%, només manca un 1,4% que representa aquells que han marcat l'opció de grups en català, en castellà i en una altra llengua. Aquest darrer percentatge és l'únic que inclou el català en els grups de música que més escolten els alumnes de primer d'ESO: un de cada tres grups. Per tant, la influència de la música en català entre els alumnes que tenen el castellà com a llengua pròpia és gairebé nul·la.

L'altre gran grup d'enquestats, pel que fa a la seva llengua, el formen aquells que tenen tant el català com el castellà. Una vegada més hem de comentar que les opcions més marcades varen ser: un 37,9% a "en castellà i en una altra llengua", un 27,6% a "només o sobretot en castellà" i un 15,5% a "en una altra llengua". L'opció de música "només o sobretot en català" només va ser triada per un 1,7% del total i un 0,9% va triar la combinació de català i una altra llengua. Els resultats de l'opció "en català, en castellà i en una altra llengua" són semblants al grup que té només el català com a llengua pròpia, un 11,2%.

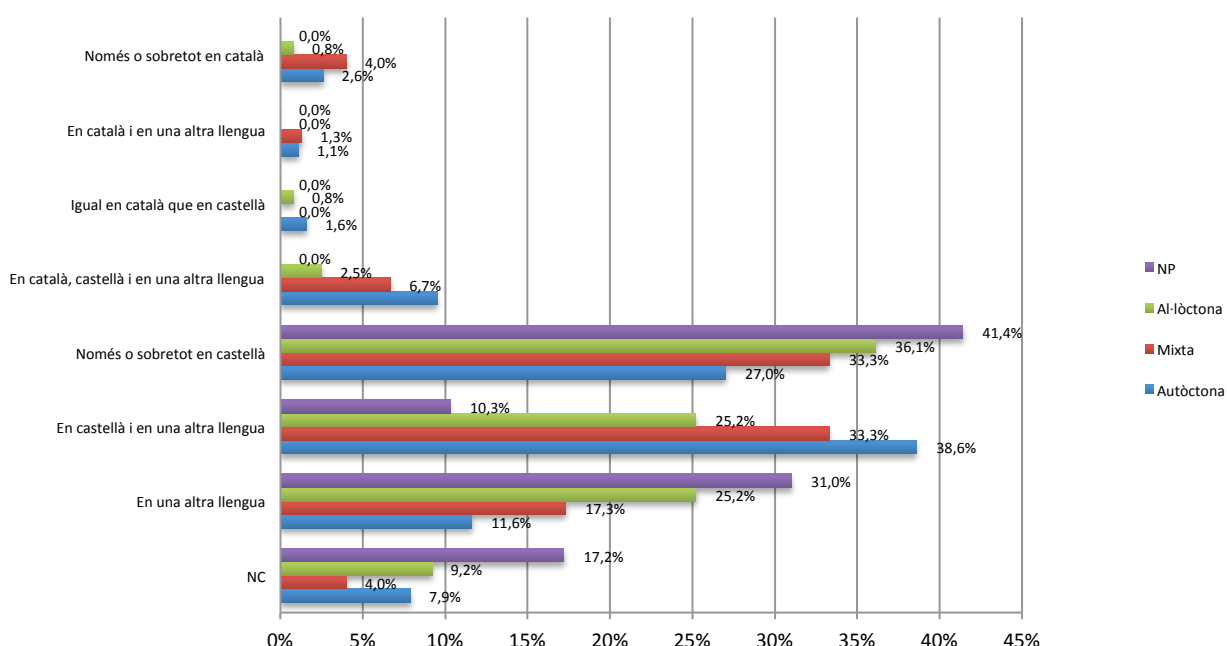

Els dos grups restants, que tenen com a llengua pròpia una altra llengua, europea o no, es decanten, com els altres, per les opcions "només o sobretot en castellà" i "en una altra llengua". Allò que més crida l'atenció, però, és que cap ni un escolti música en català. Les úniques respostes que inclouen algun grup de música en català són, per una banda, un cas d'un alumne que té com a llengua pròpia una llengua europea, i que representa un 9,1%, que va triar l'opció "en català, en castellà i en una altra llengua" i, per altra banda, un alumne que té com a llengua pròpia una llengua que no és europea, que representa un 3,6%, i que va contestar que els tres grups de música que escoltava eren en català i en castellà.

D'aquesta manera podem dir que, si tenim en compte la llengua dels alumnes, únicament escolten música en català aquells que tenen aquesta llengua com a pròpia, i encara només representen una petita minoria.

Ara és el torn de comentar la llengua dels grups de música, però tenint en compte el tipus de família dels enquestats.

GRÀFIC 9. Llengua de la música segons l'origen familiar

En primer lloc parlarem de les famílies autòctones i de l'elecció a l'hora d'escoltar música. Els alumnes de famílies autòctones escullen, principalment, escoltar grups i cantants en castellà i en una altra llengua i així ho demostra el 38,6% que va marcar aquesta opció. A continuació, un 27% va marcar la resposta "només o sobretot en castellà" i un 11,6%, "en una altra llengua". Entre les respostes restants hi ha un 2,6%, que representa els alumnes que escolten els tres grups de música en català i un 9,5% que fa referència als que combinen el català, el castellà i una altra llengua a l'hora d'escoltar música. Entre aquestes famílies només un 1,6% escolten música en català i en castellà.

En segon lloc farem referència al grup de famílies mixtes. Un terç d'aquest total es divideix a parts iguals amb les dues opcions "només o sobretot en castellà" i "en castellà i en una altra llengua" que representen cada una un 33,3%. Només un 4% escolten música sobretot en català i un 1,3% alterna entre el català i una altra llengua.

L'altre tipus de família que hem estudiat és l'al·lòctona. Una vegada més, la majoria de casos es reparteixen entre les opcions "només o sobretot en castellà", un 36,1%; "en castellà i en una altra llengua", un 25,2%; i "en una altra llengua", també un 25,2%. Aquelles opcions que inclouen el català són poc nombroses i, a més, moltes comparteixen lloc amb el castellà: només un 0,8% diu escoltar música sobretot en català i un altre 0,8% escolta grups en català i en castellà. Els que escolten música en català, en castellà i en una altra llengua representen un 2,5%.

5.2.4. La llengua d'Internet

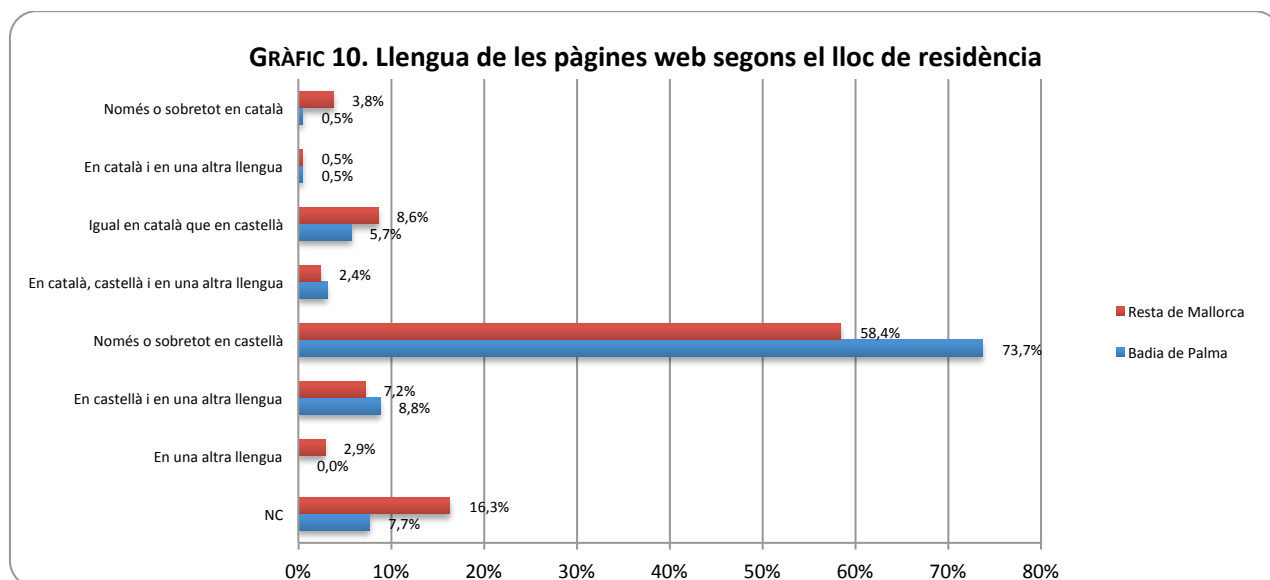
La darrera pregunta relacionada amb la llengua dels mitjans de comunicació que hi ha al qüestionari és la número 16 i fa referència a la llengua de les pàgines web que visiten els alumnes de primer d'ESO de Mallorca. De les respostes obtingudes, hem elaborat la següent taula. Com en les anteriors, "una altra llengua" és una llengua diferent del català i del castellà.

TAULA 7. Llengua de les pàgines web									
	Només o sobretot en català	En català i en una altra llengua	Igual en català que en castellà	En català, castellà i en una altra llengua	Només o sobretot en castellà	En castellà i en una altra llengua	En una altra llengua	NC	Total
Alumnes	9	2	30	11	270	33	6	51	412
Percentatge	2,2%	0,5%	7,3%	2,7%	65,5%	8,0%	1,5%	12,4%	100%

Si analitzam les respostes veurem que més de la meitat d'enquestats, un 65,5%, diu que visita pàgines webs només o sobretot en castellà, una xifra que està molt per damunt del 2,2% que diu que ho fa en català. Aquells que visiten pàgines en castellà i en una altra llengua representen un 8%, molts més que els que miren pàgines en català i en una altra llengua, que són un 0,5%. Només un 7,3% del total utilitza les dues llengües oficials, el català i el castellà.

Com ja passava amb la llengua dels programes de televisió, els enquestats que miren pàgines web en una altra llengua són un 1,5%, una xifra que no s'allunya gaire dels que visiten sobretot pàgines en català. Aquells que utilitzen tres llengües –el català, el castellà i una altra– no són gaire nombrosos, tampoc; representen un 2,7% del total. En aquesta pregunta hi ha un 12,4% de casos que no han contestat.

Ara, cal que relacionem aquesta informació amb la que hem obtingut de la variable del lloc de residència dels alumnes; i ho farem a partir del següent gràfic:

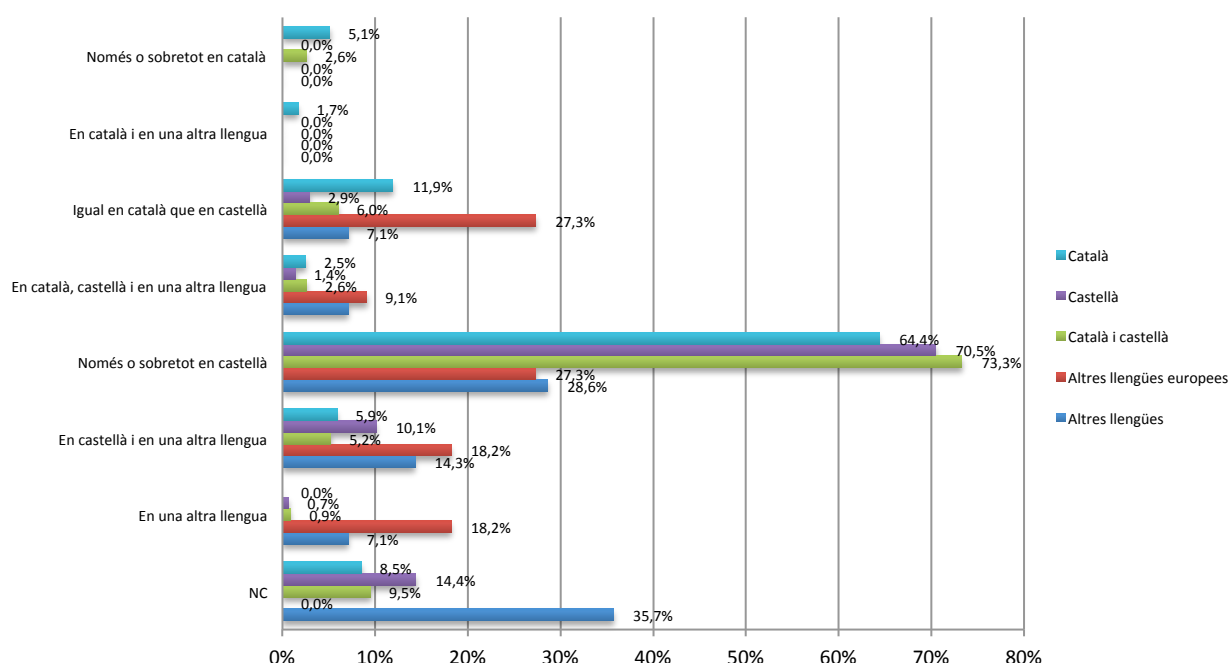

En primer lloc comentarem la divisió de respostes entre aquells que viuen a la zona de Palma. Com ja hem dit, la gran majoria visita pàgines web en castellà, un 73,7%. Així, queden pocs casos per repartir-se entre les altres respostes; a més, hem de tenir en compte que hi ha un 7,7% de casos que no varen contestar aquesta pregunta. La següent opció més marcada entre els alumnes que viuen a Palma és "en castellà i en una altra llengua" representada per un 8,8%, mentre que l'opció "igual en català que en castellà" suma un 5,7%. Només un 0,5% d'alumnes d'aquest grup visita habitualment pàgines web en la llengua pròpia del territori, el català.

En segon lloc parlarem de les respostes dels alumnes que viuen a la Part Forana. Entre aquests, la xifra d'alumnes que navega per Internet només o sobretot en català augmenta una mica, un 3,8%, tot i que, en cap cas, es pot comparar amb el 58,4% que diuen fer-ho només o sobretot en castellà. Així mateix, hem de tenir en compte que també hi va haver un 16,3% dels casos que no varen contestar aquesta pregunta. L'opció "igual en català que en castellà" (un 8,6%) també és superior a "només o sobretot en català". Mentre que d'entre els que viuen a la zona de Palma cap va contestar que consultava Internet en una altra llengua, del conjunt de pobles hi ha un 2,9%.

La següent variable que hem relacionat amb la llengua que utilitzen els alumnes de primer d'ESO de Mallorca per navegar per Internet és la seva llengua pròpia.

GRÀFIC 11. Llengua de les pàgines web segons la L1

Partint del grup que tenen el català com a la seva llengua podem dir que gairebé un 65% d'ells navega per Internet exclusivament en castellà, mentre que aquells que ho fan exclusivament en català només són un 5,1%. Els altres alumnes es divideixen en quatre grups més, a part d'aquells que no varen contestar la pregunta. El grup més nombrós d'aquests pertany a l'opció "igual en català que en castellà" que va ser triada per un 11,9% dels casos.

Si ara revisam les respostes del grup que té el castellà com a llengua pròpia, veurem que la majoria continuen sent "només o sobretot en castellà", en concret és un 70,5% del total, mentre que no n'hi ha cap que navegui habitualment per pàgines web en català. Només un 2,9% del total combina llocs web en català i en castellà. D'altra banda, l'opció "en castellà i en una altra llengua" representa un 10,1%.

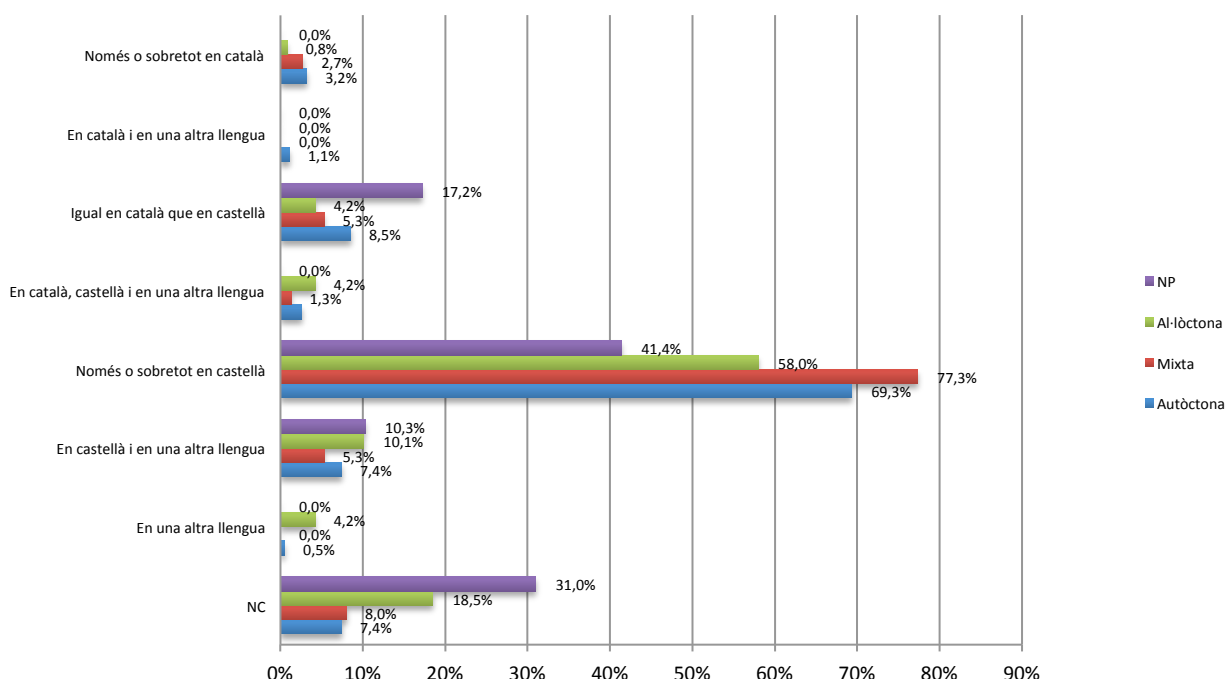
El tercer grup més nombrós el formen aquells alumnes que tenen tant el català i el castellà com a llengües pròpies. D'entre aquests, només un 2,6% miren habitualment totes les pàgines web només o sobretot en català i un 6% utilitza el català i el castellà a parts iguals. Els que usen només el castellà són un 73,3% del total.

Els altres alumnes enquestats que no tenen el català ni el castellà com a llengües pròpies, és a dir que hi tenen una altra llengua, europea o no, representen un 9,5% del total. Si primer analitzam el grup que parlen en una llengua europea, trobam la mateixa xifra a la resposta "igual en català que en castellà" que a "només o sobretot en castellà", un 27,3% per cada cas; d'aquesta manera, tot i que el català hi és present, està en minoria respecte del castellà. I

entre aquells que tenen una llengua no europea com a llengua pròpia, bàsicament miren pàgines web només o sobretot en castellà, un 27,3%, i en castellà i en una altra llengua, un 14,3%. Hem de tenir en compte que en aquest grup hi ha un 35,7% de casos que no va respondre.

I per acabar, la darrera variable amb la qual hem fet un encreuament amb la llengua de les pàgines web és el tipus de família dels alumnes. Observem el gràfic:

GRÀFIC 12. Llengua de les pàgines web segons l'origen familiar

En primer lloc parlarem de les respostes dels alumnes amb família autòctona. D'aquests, un 69,3% han marcat l'opció del castellà per descriure la llengua de les pàgines web més visitades i només un 3,2% ha respost l'opció que diu que els webs són en català. Així mateix, hi ha un 8,5% que han respost que usen tant el català com el castellà.

Pel que fa al grup format pel tipus de família mixta, la majoria, que representa un 77,3% del total, han marcat l'opció "només o sobretot en castellà". L'opció "només o sobretot en català", en canvi, només va ser marcada per un 1,1%. Aquells que usen tant el català com el castellà representen el mateix percentatge que aquells que usen el castellà i una altra llengua, un 5,3% cada opció.

Finalment, en el grup de famílies al·lòctones trobam un 58% que representa l'opció "només o sobretot en castellà", enfront del 0,8% que va marcar l'opció del català. La segona opció més nombrosa és la d'aquells que no contesten la pregunta d'Internet. Els que habitualment combinen el català i el castellà representen un 4,2% d'aquest grup.

5.2.5. Llengua catalana en els mitjans de comunicació: conclusions.

En aquest apartat hem analitzat totes aquelles preguntes del qüestionari que tenen a veure amb la llengua que usen per als mitjans de comunicació els alumnes de primer d'ESO de Mallorca.

En primer lloc hem tractat la llengua dels programes de televisió i la Taula 4 ens ha permès observar que la gran majoria dels enquestats mira programes en castellà i que aquells que habitualment opten pel català són pocs.

Aquesta pregunta va obtenir moltes respostes a l'opció que diu que el castellà és la llengua majoritària a l'hora de mirar programes de televisió. Per aquest motiu, en els encreuaments amb les tres variables, no hem obtingut resultats

sorprenents, perquè els percentatges més alts, fos quina fos la variable, sempre eren de l'opció "només o sobretot en castellà".

Tot i això, en el cas de la llengua dels alumnes, hem vist que els pocs casos que miren programes en català són, sobretot, casos d'alumnes que ja tenen aquesta llengua com a pròpia. A més, aquest gràfic també ens ha permès veure que aquells alumnes amb una llengua pròpia diferent al català i al castellà també es decanten pel castellà.

Passa el mateix entre el grup d'alumnes de família autòctona que, evidentment, la majoria miren programació només en castellà, però els pocs que diuen que miren alguna sèrie o programa en català pertanyen a aquest grup –de famílies autòctones.

La següent pregunta relacionada amb els mitjans de comunicació que hem analitzat és la dels llibres: en quina llengua són els tres darrers que han llegit. Els resultats, que podem observar a la Taula 5, tornen ser favorables al castellà encara que no de manera tan clara com en la pregunta anterior, perquè el català guanya una mica de presència i també hi ha un percentatge alt de casos en què no hem obtingut resposta.

En aquest cas, en el primer encreuament amb les dades del lloc de residència, hem observat que els resultats de l'opció que diu que els llibres són sobretot en català i els de l'opció que diu que són sobretot en castellà són molt semblants entre el grup de la zona de Palma i el grup de la Part Forana. Però, entre aquest darrer conjunt, hi ha un percentatge alt de casos que no han contestat la pregunta dels llibres que llegeixen. Pel que fa a l'opció que diu que els llibres són tant en català com en castellà, també són molt pareguts en ambdós grups.

El següent gràfic que hem presentat, que mostra l'encreuament amb la llengua pròpia dels alumnes, ens ha permès veure que l'opció dels llibres només en català és més nombrosa entre aquells que tenen aquesta llengua com a pròpia. En canvi, entre els que tenen el castellà, el català i el castellà o una altra llengua, els percentatges són relativament baixos. Tanmateix, les lectures en castellà són les més generalitzades sigui quina sigui la llengua pròpia dels enquestats.

Finalment, a partir de les dades de la variable del tipus de família, hem sabut que aquells que llegeixen més llibres en català fan part de famílies autòctones, però, com en els encreuaments anteriors, l'opció del castellà és la més marcada.

Per tant, en la introducció comentàvem que l'oferta de lectura en català és àmplia, al contrari de l'oferta de programació televisiva en català, i aquest fet es nota en els resultats obtinguts, perquè les opcions que inclouen el català han augmentat, però allà on es nota més és entre aquells que tenen la llengua catalana com a pròpia i entre els de família autòctona –en el cas del lloc de residència no és tan evident. Tanmateix, la superioritat del castellà es manté, com ja hem comentat.

En tercer lloc hem analitzat la llengua de la música que escolten els alumnes de primer d'ESO de Mallorca. En aquest cas el nombre de respostes que diuen escoltar música només en castellà és igual al nombre de respostes que ho fan en castellà i en una altra llengua. A més, la tercera opció més marcada és la de només en una altra llengua. Per tant, en aquest sector dels mitjans de comunicació, el català no només perd ús perquè el guanya el castellà, sinó que també hi influeix una altra llengua estrangera.

A partir del gràfic que mostra la relació entre la llengua de la música i el lloc de residència, sabem que els grups de música en català no són gaire populars entre els alumnes de primer d'ESO de Mallorca, però entre la divisió que hem establert, ho són més a la Part Forana que a la zona de Palma. A la Part Forana també s'escolta més música en castellà que a Ciutat; en canvi, la combinació de grups en castellà i en una altra llengua és més freqüent a la Badia de Palma, com també passa amb els grups que només canten en una altra llengua.

Quan hem tengut en compte la llengua pròpia dels alumnes, hem observat que el petit grup que diu escoltar música en català són alumnes que tenen aquesta llengua com a pròpia, però la majoria escolten grups en castellà i en una

altra llengua, com també passa entre els que tenen el castellà com a llengua pròpia o ambdues llengües. Pel que fa als alumnes que tenen una altra llengua, europea o no, escolten música, sobretot en una altra llengua, però cap ho fa en català.

I el tercer gràfic ens ha mostrat que els alumnes que escolten música en català o bé pertanyen a famílies autòctones o bé mixtes, però no és gaire freqüent que escoltin música en aquesta llengua entre els alumnes de família al·lòctona. La resta d'opcions que diuen que la música és en castellà i en una altra llengua són les majoritàries sigui quin sigui el tipus de família.

Així, la llengua de la música que escolten els alumnes de primer d'ESO és independent del lloc de residència, de la llengua pròpia i del tipus de família, perquè les respostes majoritàries superen amb escreix les altres. Però, aquestes variables ens han permès descriure el perfil dels pocs que varen respondre que escolten música en català.

Finalment, la darrera pregunta relacionada amb els mitjans de comunicació és aquella que fa referència a la llengua de les pàgines webs. La Taula 7 ens mostra que la gran majoria dels alumnes navega per Internet en castellà. Els percentatges que representen les altres opcions queden molt allunyades d'aquesta xifra. L'opció que inclou el català, no de manera exclusiva, sinó compartida amb altres llengües, és el quart grup més nombrós –d'entre vuit– i l'altra llengua amb qui comparteix ús, precisament, és el castellà.

Per tant, tenint en compte aquesta informació, el castellà serà la resposta majoritària independentment del lloc de residència, de la llengua pròpia i del tipus de família dels alumnes. Però, amb l'encreuament amb les dades del lloc de residència sabem que molts dels que naveguen en català viuen a la Part Forana, tenen el català com a llengua pròpia i pertanyen a famílies o bé autòctones o bé mixtes.

Així, després de fer tot aquest repàs, podem afirmar que els alumnes de primer d'ESO de Mallorca fan ús dels mitjans de comunicació majoritàriament en castellà. El català es troba en una situació de desavantatge davant l'ús d'aquesta altra llengua tant a la zona de Palma com a la Part Forana. La llengua pròpia de cadascú i el tipus de família sí que influeixen una mica a l'hora de triar la llengua dels productes consumits, però, com ja hem comentat, la llengua que surt vencedora és el castellà.

5.3. La llengua catalana en les relacions interpersonal

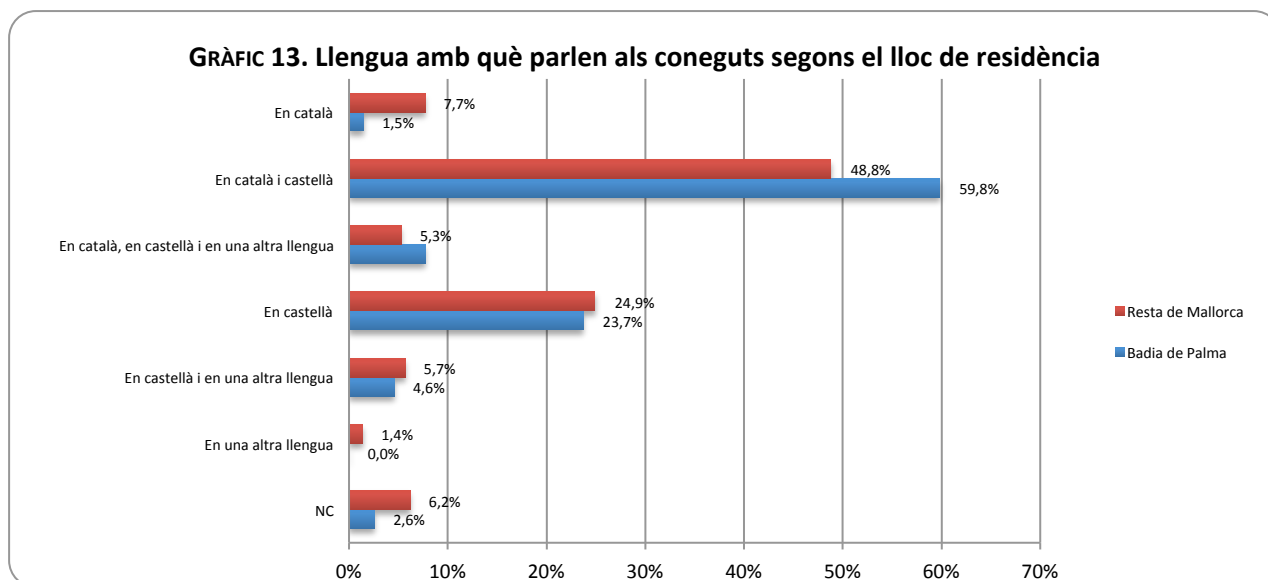
En aquest apartat comentarem quina és la llengua més habitual dels enquestats en les seves relacions quotidianes, fora de l'àmbit familiar. Al qüestionari hi ha una pregunta, la 31, que demanava als alumnes escriure el nom de les 20 persones amb qui més es relacionen; a més, havien de marcar el tipus de relació que els unia, la freqüència amb què es veien i la llengua que parlaven. A partir d'aquesta pregunta hem extret tot un seguit de dades relacionades amb la llengua que usen a l'hora d'establir relacions els alumnes de primer d'ESO de Mallorca. I a partir d'aquestes dades, hem pogut elaborar aquesta taula:

TAULA 8. Llengua amb què parlen amb els coneguts									
	<i>Només o sobretot en català</i>	<i>En català i en una altra llengua</i>	<i>Igual en català que en castellà</i>	<i>En català, castellà i en una altra llengua</i>	<i>Només o sobretot en castellà</i>	<i>En castellà i en una altra llengua</i>	<i>En una altra llengua</i>	<i>NC</i>	<i>Total</i>
<i>Alumnes</i>	19	221	26	102	21	3	20	412	19
<i>Percentatge</i>	4,6%	53,6%	6,3%	24,8%	5,1%	0,7%	4,9%	100%	4,6%

Observam que més de la meitat dels enquestats, amb els seus coneguts i amb les seves amistats usa tant el català com el castellà. Però la xifra de l'opció que només inclou el català, va rebre un 4,6% del total de respostes; una xifra molt baixa que contrasta amb els resultats de l'opció "en castellà", que augmenta fins a un 24,8%. Així i tot hem de

tenir en compte que el català també és present entre el 6,3% d'alumnes que combinen aquesta llengua amb el castellà i una altra llengua.

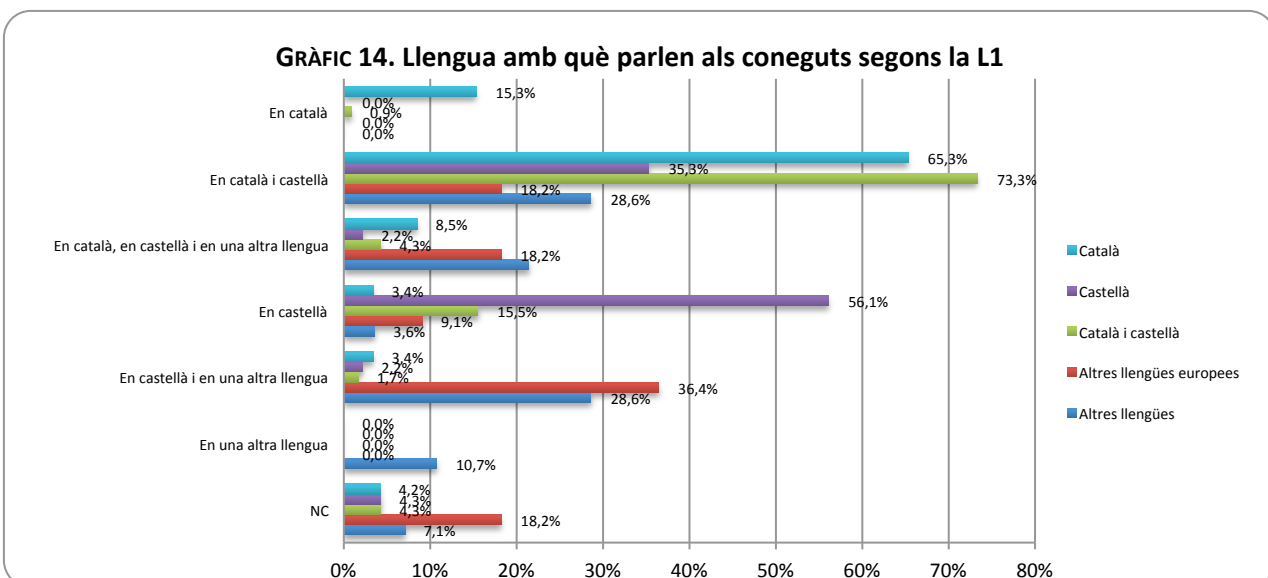
A partir de l'encreuament d'aquesta informació amb les dades del lloc de residència dels alumnes, podrem analitzar si influeix o no el fet de viure a la zona de Palma o a la zona d'Inca per usar una llengua o una altra amb els coneguts. Observem el següent gràfic:

Aquest gràfic ens mostra que el 59,8% dels alumnes que viuen a la zona de Palma utilitzen el català i el castellà per parlar amb les seves amistats. Així mateix hi ha un 23,7% que només es relaciona en castellà, enfront d'un 1,5% que ho fa en català.

Pel que fa al conjunt d'alumnes que viuen a la Part Forana, un 48,8% d'ells també es relaciona en català i en castellà amb els amics. La segona opció més marcada també va ser "només o sobretot en castellà", un 24,9%. L'opció "només o sobretot en català" només representa un 7,7%, però és un percentatge una mica més elevat que entre els alumnes que viuen a la zona de Palma. En aquest grup també hi trobam un 1,4% d'alumnes que, amb els amics, parlen sobretot en una altra llengua diferent al català i al castellà.

A continuació mostrem el gràfic que hem obtingut després de fer l'encreuament entre la llengua que els alumnes de primer d'ESO de Mallorca usen per relacionar-se i la seva llengua:

Pel que fa al grup d'alumnes que com a llengua pròpia tenen el català, veim que un 65,3% es relacionen en català i en castellà. Aquells que ho fan en català són un 15,3% del total i superen els que ho fan en castellà, que són un 3,4%.

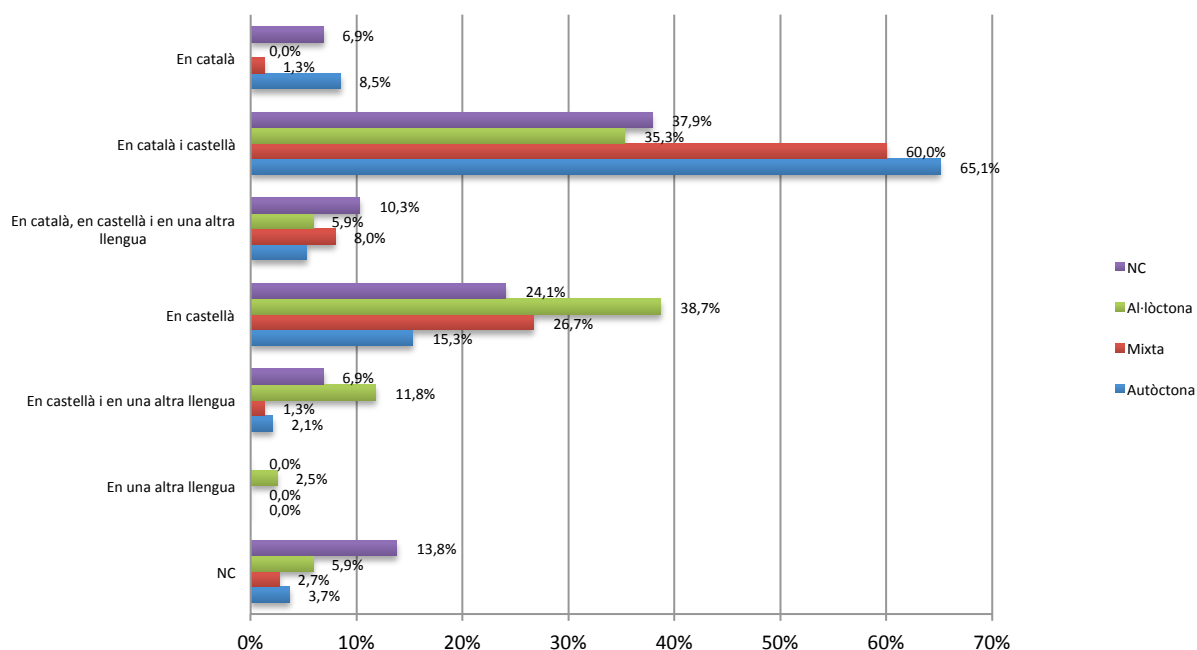
En canvi, els que tenen el castellà com a llengua pròpia, majoritàriament, un 56,1%, utilitzen aquesta llengua per relacionar-se amb els amics. No n'hi ha cap que tengui coneguts amb qui només parlin català. D'altra banda, hi ha un 35,3% d'alumnes que usen tant el català com el castellà amb els seus coneguts.

Entre els alumnes que normalment parlen el català i el castellà, un 73,3% manté les relacions amb els amics en les dues llengües. Però d'aquests, només un 0,9% es relaciona sempre en català, enfront d'un 15,5% d'alumnes que sempre ho fan en castellà.

Els grups d'alumnes que tenen una altra llengua, europea o no, com a llengua pròpia, representen un percentatge baix dins el total d'enquestes. Allò que més destaca és que cap d'ells usi només el català amb els seus amics i en canvi sí que n'hi ha algun que usa només el castellà. Molts, sobretot entre els que parlen una llengua no europea, mantenen amistat tant en català com en castellà; però la majoria combinen aquestes dues llengües amb les seves llengües pròpies.

I la darrera variable que tendrem en compte per estudiar la llengua de les relacions interpersonals dels alumnes de primer d'ESO de Mallorca és el tipus de família.

GRÀFIC 15. Llengua amb què parlen als coneguts segons l'origen familiar

Entre els alumnes de família autòctona, un 65,1% del total diu que usa el català i el castellà per parlar amb els coneguts. D'aquells que només usen una llengua per relacionar-se amb els coneguts, un 8,5% opta pel català, enfront d'un 15,3% que opta pel castellà.

Pel que fa als alumnes de família mixta, un 60% també va respondre que les llengües que usen per parlar amb les seves amistats són el català i el castellà. D'aquests, només un 1,3% usa el català; en canvi, un 26,7% usa el castellà.

I entre els de família al·lòctona, l'opció que va tenir més respostes va ser el castellà, marcada pel 38,7%, encara que una xifra molt semblant d'alumnes, un 35,3%, va marcar que usava tant el català com el castellà. En canvi, cap d'ells usa només el català amb els seus amics.

5.3.1. La llengua catalana en les relacions interpersonals: conclusions

En aquest apartat hem analitzat la llengua que utilitzen els alumnes de primer d'ESO de Mallorca per establir relació amb els coneguts. L'opció majoritària ha estat, independentment de la variable, la que diu que les llengües són tant el català com el castellà.

Amb el primer encreuament que hem presentat, amb la variable del lloc de residència, hem vist que aquestes dues llengües eren les que els alumnes usen per parlar amb els coneguts, però el català s'usa més entre la gent de la Part Forana, com també les altres llengües diferents al català i al castellà. El castellà, en canvi, s'usa, si fa no fa, igual tant a la ciutat com a la resta de Mallorca.

A continuació hem mostrat la relació de la llengua que usen per parlar amb els coneguts i la llengua pròpia dels enquestats i hem sabut que aquells que més utilitzen el català són els que tenen aquesta llengua com a llengua pròpia. La resta d'alumnes que tenen una altra llengua com a pròpia no usen només el català per parlar amb les amistats, sobretot ho fan en castellà, aquells que tenen aquesta llengua com a pròpia, o bé en català i en castellà, aquells que les tenen totes dues com a pròpies. Les respostes dels alumnes que habitualment parlen una altra llengua, europea o no, són més disperses, però sempre beneficien el castellà, enfront del català.

El darrer gràfic que hem mostrat ens ha assenyalat que els alumnes que parlen català amb els coneguts són, sobretot, de família autòctona. Entre els alumnes de família al·lòctona el castellà és la llengua més usada entre coneguts i també les altres llengües diferents al català i al castellà.

Per tant, en aquest apartat, a diferència de l'anterior dels mitjans de comunicació, el català té un ús més gran, encara que el comparteix amb el castellà.

El perfil d'aquells alumnes que han contestat que el català és la seva llengua majoritària per parlar amb els amics i coneguts és semblant als que fan ús dels mitjans de comunicació en català: tenen aquesta llengua com a pròpia i formen part de famílies autòctones o mixtes. En aquest cas, també hem vist que el català en les relacions interpersonals –i fora de l'àmbit familiar– és més freqüent a la zona de la Part Forana que no a Ciutat.

5.4. La llengua catalana en l'àmbit familiar

Per poder estudiar la llengua que els enquestats utilitzen a casa, tendrem en compte la llengua que parlen amb el pare, amb la mare i amb el germà gran, si en tenen. Així, encreuarem aquestes tres preguntes, com ho hem fet fins ara, amb les tres variables que són: el lloc de residència dels alumnes, la seva llengua i el tipus de família al qual pertanyen. A més, també farem un encreuament entre la llengua materna dels pares, de les mares i dels nins, amb la informació obtinguda del tipus de família.

5.4.1. La llengua materna dels pares

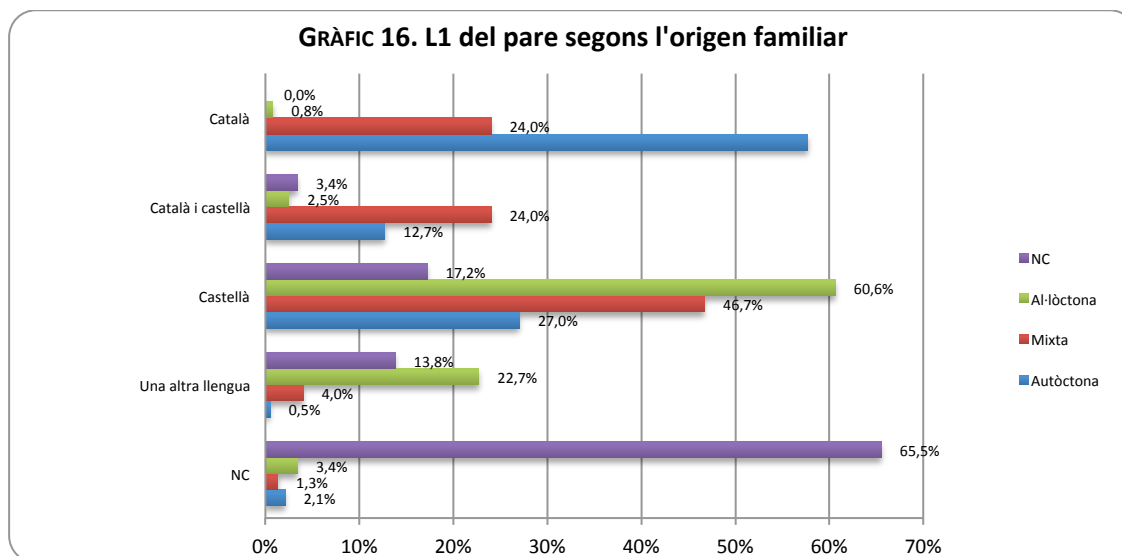
En primer lloc començarem comentant la llengua materna dels pares que hem obtingut a partir de la pregunta número 40 del qüestionari. Per això, hem elaborat la següent taula:

TAULA 9. L1 del pare						
	Català	Igual català que castellà	Castellà	Una altra llengua	NC	Total
Alumnes	128	46	175	35	28	412
Percentatge	31,1%	11,2%	42,5%	8,5%	6,8%	100%

Amb aquesta informació podem dir que la majoria dels pares dels alumnes enquestats tenen el castellà com a llengua materna (un 42,5%); aquells que hi tenen el català són menys nombrosos (un 31,1%), però la diferència no és molt

alta. El grup de pares que tenen el català i el castellà com a llengües maternes són bastants més pocs (un 11,2%), però no estan gaire allunyats de la xifra de pares que tenen una altra llengua com a llengua materna (un 8,5%).

A continuació posarem en relació aquestes dades amb el tipus de família:

Aquest gràfic ens permet observar que un 57,7% del total de famílies autòctones tenen el pare que té el català com a llengua materna, per tant representen la majoria. El segon grup més nombrós de les famílies autòctones el formen aquells pares que tenen el castellà com a llengua materna, que representen un 27%; mentre que el tercer grup està format per un 12,7% de pares que tenen tant el català com el castellà com a llengües maternes.

Pel que fa al grup de famílies mixtes, la majoria de pares, un 46,7%, tenen el castellà com a llengua materna, enfront d'un 24% que hi tenen el català i d'un altre 24% que hi tenen tant el català com el castellà. Així, en la majoria de famílies mixtes els pares tenen el castellà com a llengua materna.

I finalment, el grup de famílies al·lòctones: un 70,6% de pares tenen el castellà com a llengua materna i un 0,8% té el català. El nombre de pares que tenen tant el català com el castellà com a llengües maternes representa un 2,5%. I en aquest tipus de famílies, al·lòctones, és on trobam la xifra més elevada de pares amb una altra llengua com a llengua materna.

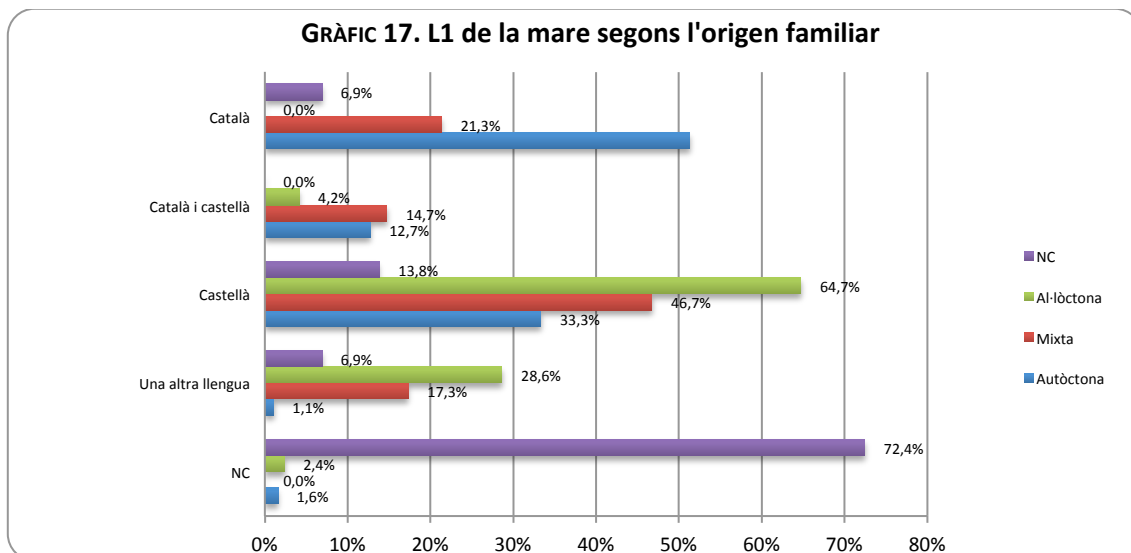
Per tant, podem dir que entre les famílies mixtes i al·lòctones la llengua materna dels pares més habitual és el castellà, però en el cas de les famílies mixtes hi ha casos de pares que tenen el català o el català i el castellà a parts iguals, com a llengües maternes. En el grup de famílies al·lòctones, resulta sorprenent que un pare tingui el català com a llengua materna i contemplam la possibilitat que sigui un error, per no haver entès la pregunta. A més, hi ha un 2,5% de casos que han marcat l'opció de català i castellà; la xifra de pares amb una altra llengua com a llengua materna supera amb escreix aquestes dues opcions anteriors, com és evident. Per contra, tot i que la gran majoria de pares de famílies autòctones tenen el català com a llengua materna, també hi ha una xifra significativa que hi tenen el castellà.

Després de repassar la llengua materna dels pares, és el torn d'analitzar les dades referents a les mares.

TAULA 10. L1 de la mare						
	Català	Igual català que castellà	Castellà	Una altra llengua	NC	Total
Alumnes	115	40	179	51	27	412
Percentatge	27,9%	9,7%	43,4%	12,4%	6,6%	100%

Els resultats d'aquesta taula no disten gaire dels que ja hem comentat a la Taula 9, referents a la llengua materna dels pares. La majoria de mares també tenen el castellà com a llengua materna, un 43,4%, i un 27,9% tenen el català. Les dues xifres són molt semblants al cas dels pares, encara que el nombre de casos del català, en el cas de les mares, ha davallat una mica. La xifra de mares que tenen tant el català com el castellà com a llengües maternes s'ha mantingut. La diferència més notable entre les dues taules la trobam a la resposta "una altra llengua", que té un nombre de respostes més elevat en el cas de la llengua materna de les mares.

I el següent gràfic ens servirà per posar en relació la llengua materna de les mares dels alumnes enquestats amb el tipus de família al qual pertanyen:

Pel que fa al grup de famílies autòctones, un 51,3% tenen la mare amb el català com a llengua materna i un 33,3% hi tenen el castellà. Per tant, tot i que el català és la llengua majoritària de les mares, entre el grup de famílies autòctones, la xifra de casos que hi tenen el castellà no és gens menyspreable. També hi ha un 12,7% que representa l'opció de català i castellà com a llengües maternes.

El grup de famílies mixtes, està format sobretot per mares que tenen el castellà com a llengua materna (un 46,7%). La resta de respostes es divideixen més o manco de la mateixa manera: un 21,3% tenen el català com a llengua materna; un 14,7% hi tenen el català i el castellà; i un 17,3% hi tenen una altra llengua.

I del grup de famílies al·lòctones sabem que un 64,7% de respostes són de mares que tenen el castellà com a llengua materna i un 4,2% varen marcar l'opció de català i castellà. Cal comentar la xifra de mares que tenen una altra llengua com a llengua materna: un 28,6%.

Per tant, com ja hem comentat abans, els resultats obtinguts de la llengua materna dels pares no és gaire diferent dels que hem obtingut de la llengua materna de les mares. Hem dit que la xifra de mares amb el català com a llengua materna havia davallat respecte de la xifra en català dels pares, i veim que és en el grup de famílies autòctones, perquè en el cas dels pares n'hi ha 109 i en el cas de les mares, 97. En aquest mateix tipus de família, augmenta el nombre de mares amb el castellà com a llengua materna, respecte dels pares.

En el grup de famílies mixtes les xifres són semblants tant a les opcions de català, de castellà i de català i castellà; en canvi, hi ha més mares amb una altra llengua materna que no sigui ni el català ni el castellà, que no pares.

I si comparam els resultats de les llengües maternes dels pares i de les mares dins el grup de famílies al·lòctones, veim més casos de pares amb el castellà com a llengua materna i, per contra, més casos de mares a l'opció d'una altra llengua com a llengua materna. En les altres opcions, les xifres són paregudes.

5.4.2. La llengua pròpia dels alumnes

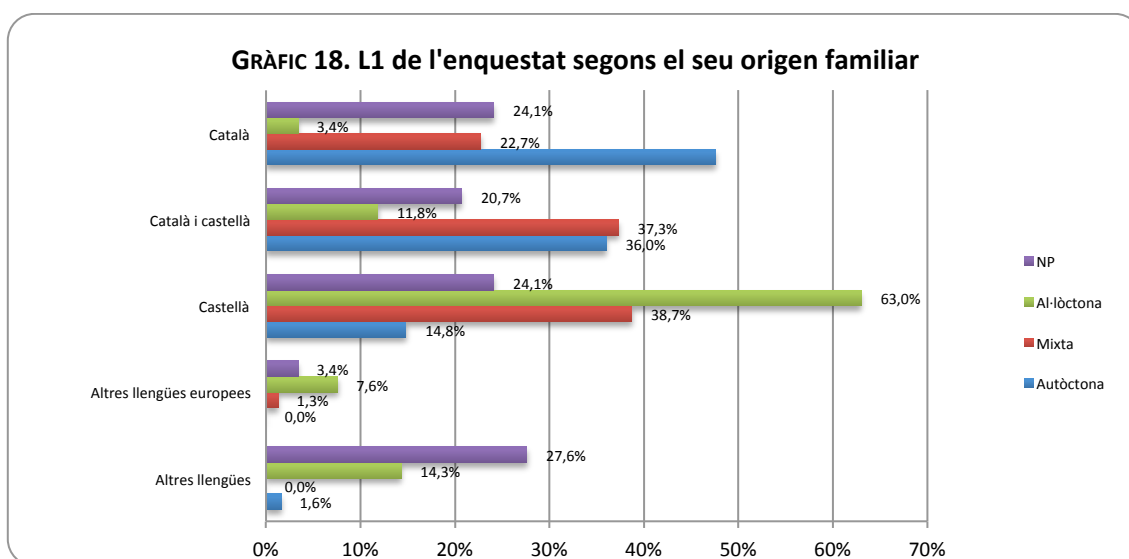
Després d'haver presentat i comentat la informació referent a les llengües maternes dels pares i de les mares dels enquestats, podem parlar de la llengua pròpia dels alumnes i després també comentarem l'encreuament fet amb la variable referent al tipus de família.

TAULA 11. L1 dels enquestats						
	Català	Igual català que castellà	Castellà	Una altra llengua	NC	Total
Alumnes	118	116	139	11	28	412
Percentatge	28,6%	28,2%	33,7%	2,7%	6,8%	100%

A partir d'aquesta taula veim que el percentatge més elevat d'alumnes ha marcat la resposta que diu que el castellà és la seva llengua (un 33,7%). No gaire enfora, però una mica més per davall, trobam les opcions del català i del català i el castellà per igual, amb un 28,6% i un 28,2% respectivament. Per tant, tot i que la llengua més freqüent dels alumnes és el castellà, la diferència amb el grup que hi té el català no és tan accentuada com en altres preguntes.

Si ara miram les respostes que varen marcar l'opció d'una altra llengua com a llengua pròpia, veim que hi ha més alumnes amb una llengua no europea, 28, que no alumnes que tinguin una llengua europea com a llengua pròpia, que són 11.

De la mateixa manera que hem fet abans, posarem en relació la informació de la llengua pròpia dels alumnes amb el tipus de família mitjançant un gràfic que després comentarem.

En aquest gràfic podem veure que la majoria d'alumnes que formen part d'una família autòctona tenen el català com a llengua pròpia, en concret, un 47,6%. L'altre gran grup d'alumnes de família autòctona té el català i el castellà com a llengües pròpies, un 36%. Així i tot hem de tenir en compte que hi ha un 14,8% d'alumnes de família autòctona que tenen el castellà com a llengua pròpia.

Els resultats dels casos d'alumnes que formen part d'una família mixta no són gaire diferents. Si bé el major grup de respostes va ser per l'opció del castellà com a la seva llengua (un 38,7%), els alumnes que tenen el castellà i el català són un 37,3%. En canvi, un 22,7% va marcar l'opció del català com a llengua pròpia.

I pel que fa als alumnes de família al·lòctona, la majoria (un 63%) té el castellà com a llengua pròpia. Només un 3,4% hi té el català i un 11,8% hi té tant el català com el castellà. En aquest grup hi ha molts d'alumnes que tenen una altra llengua com a llengua pròpia.

5.4.3. La llengua de relació amb el pare

Per seguir analitzant la llengua que els alumnes de primer d'ESO de Mallorca usen en l'àmbit familiar, hem de comentar altres preguntes del qüestionari que també hi tenen a veure.

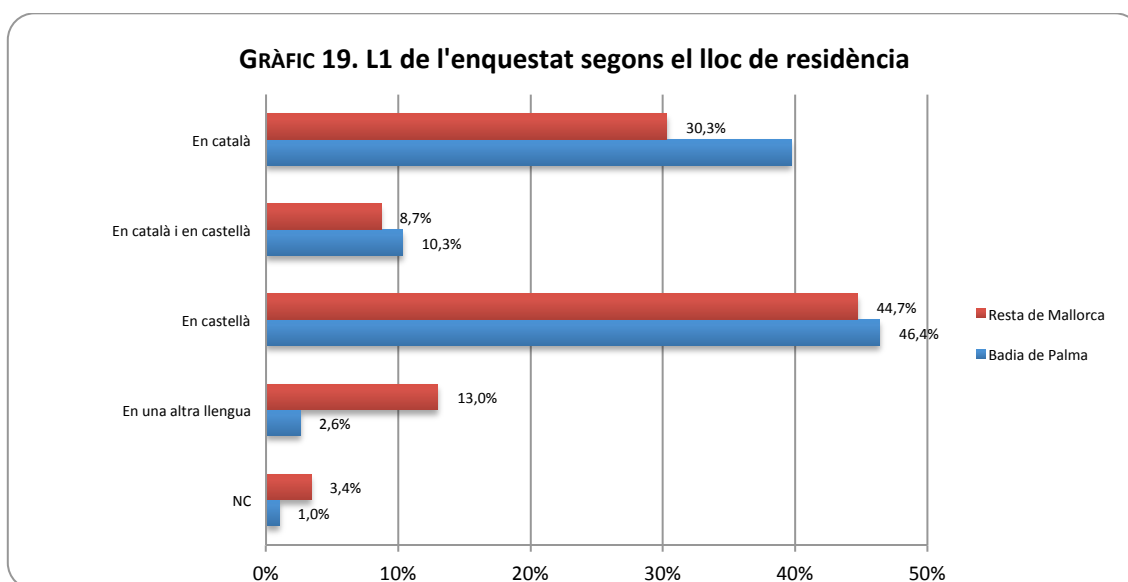
En primer lloc parlarem de la llengua que aquests alumnes parlen amb els seus pares i ho farem a partir de la següent taula. Hem de tenir en compte que en aquesta pregunta hi ha un cas perdut, que representa un 0,2% i, per això, el nombre total d'alumnes en aquest cas és de 411 i no 412.

TAULA 12. Llengua de relació amb el pare						
	Català	Català i castellà	Castellà	Una altra llengua	NC	Total
Alumnes	144	38	187	32	10	411
Percentatge	35%	9,2%	45,5%	7,8%	2,4%	99,8%

Així, veim que la majoria d'alumnes es dirigeixen al seu pare en castellà (un 45,5%); tot i que també hi ha un 35% que ho fa en català. Només un 9,2% ho fa tant en català com en castellà.

Si relacionam aquestes dades amb les que presentàvem a la Taula 9 –que recull la informació referent a la llengua materna dels pares– tenim que hi havia 175 pares amb el castellà com a llengua materna i 187 alumnes que parlen amb aquesta llengua amb el seu progenitor. A l'opció del català com a llengua materna del pare hi havia 128 respostes i, en canvi, hi ha 144 alumnes que usen la llengua catalana per parlar-hi. Per contra, apuntàvem que hi havia 46 pares amb el català i el castellà com a llengües maternes i aquesta taula ens mostra que només hi ha 38 alumnes que mantinguin les dues llengües per dirigir-se al seu pare. Per tant, això ens serveix per veure que els pares parlen amb els fills amb la seva llengua materna, tant si aquesta és el català, com el castellà, com les dues alhora.

Ara podem relacionar la informació de la Taula 12 amb el lloc de residència dels alumnes:

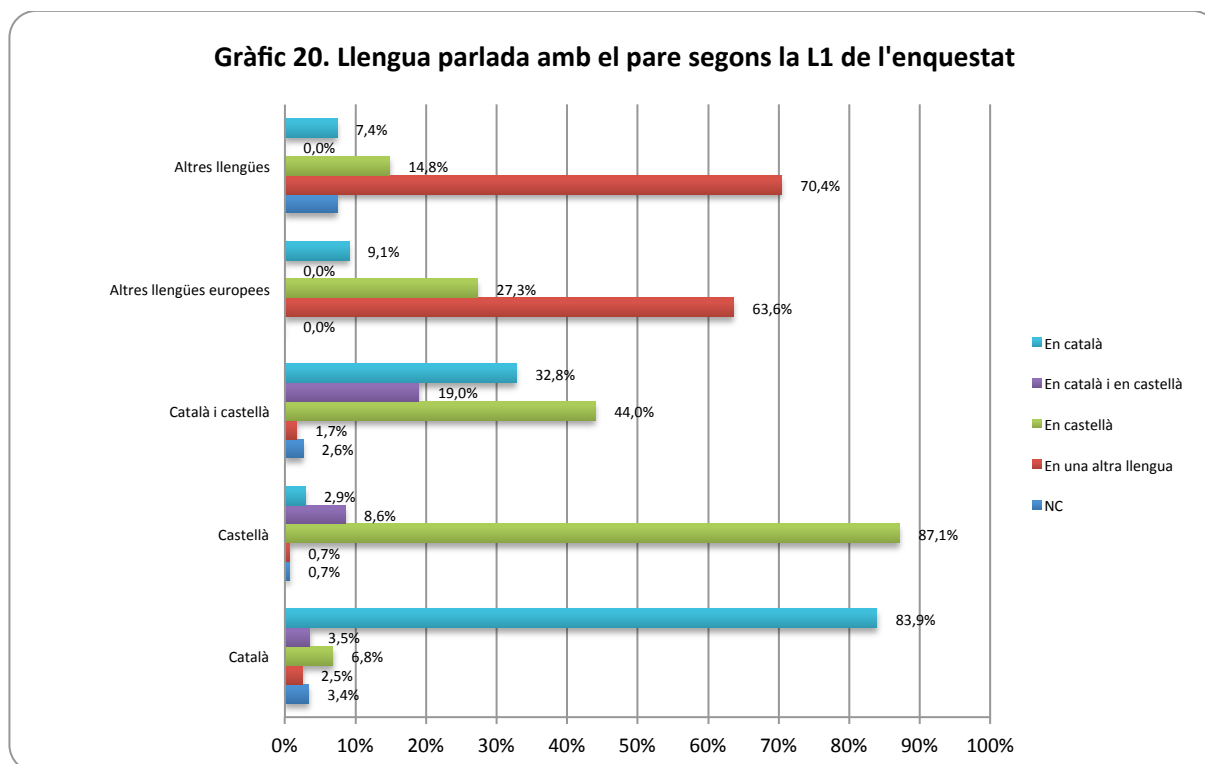

A partir d'aquest gràfic sabem que entre els alumnes que viuen a la zona de Palma, un 46,4% usen el castellà per parlar amb el seu pare i un 39,7% usa el català. Per tant, tot i que el grup d'alumnes de la zona de Palma que parla en català amb el seu pare és més baix que els que ho fan en castellà, les diferències no són tan marcades com en altres

casos. A part, hi ha un 10,3% d'alumnes d'aquest grup que usen tant el català com el castellà per parlar amb el seu progenitor.

I pel que fa al conjunt d'alumnes de la Part Forana, un 44,7% de respostes diu que la llengua de comunicació amb el seu pare és el castellà, mentre que un 30,3% diu que és el català. A més, hi ha un 8,7% d'alumnes que usen ambdues llengües i un 13% que usen una altra llengua.

La llengua dels alumnes és la següent variable que relacionam amb la pregunta de la llengua que els enquestats parlen amb els pares.

En primer lloc ens referim al conjunt de respostes que tenen el català com a llengua pròpia. D'aquestes, un 83,9% utilitzen el català per parlar amb el seu pare. Residualment, hi ha un 3,4% que usa tant el català com el castellà i un 6,8% que només usa el castellà. Aquesta xifra resulta una mica sorprenent, atès que la llengua pròpia de l'alumne és el català.

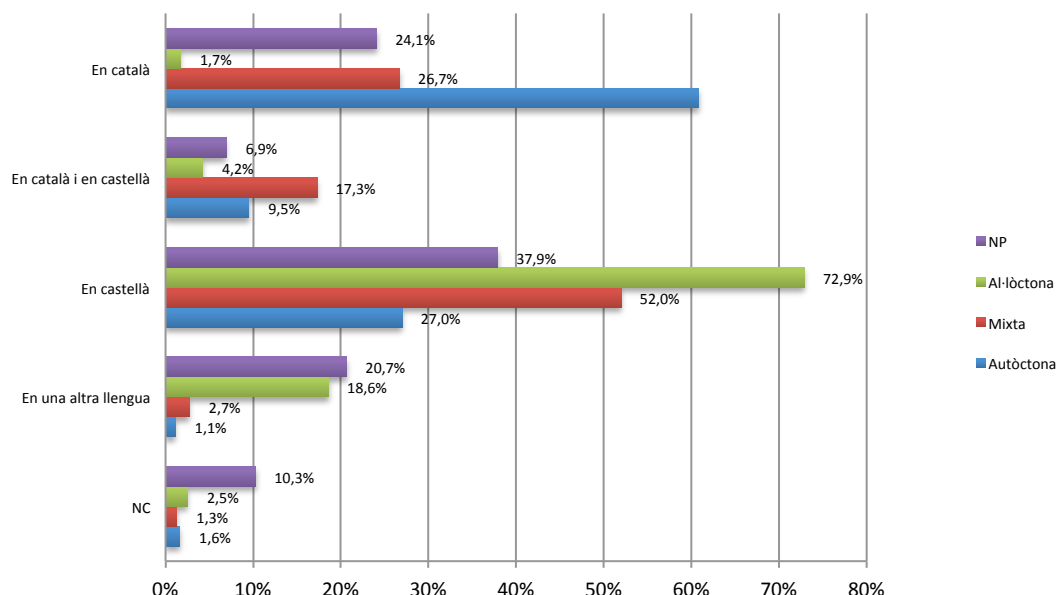
En segon lloc comentarem les respostes dels alumnes que tenen el castellà com a llengua pròpia. En aquest cas, també la majoria –un 87,1% del total– usa aquesta llengua per parlar amb el seu progenitor. Un 8,6% combina el català i el castellà i un 2,9% sempre es dirigeix al seu pare en català.

A continuació, entre el grup d'alumnes que diuen que tant el català com el castellà són les seves llengües, n'hi ha un 44% que es decanta pel castellà per parlar amb el seu pare i un 32,8% que usa només el català. Tot i que habitualment aquests alumnes usin ambdues llengües, només un 19% les mantenen totes dues per parlar amb el seu progenitor.

I pel que fa al grup d'alumnes que tenen una altra llengua, europea o no, com a llengua pròpia, majoritàriament –un 63,6% en el primer cas i un 70,4% en el segon– mantenen aquestes llengües per dirigir-se als seus pares. En el cas que optin per una de les dues llengües oficials del territori, no ho fan a favor de la pròpia, el català, sinó, del castellà.

I la darrera variable amb la qual hem fet un encreuament és amb el tipus de família dels enquestats.

GRÀFIC 21. Llengua parlada amb el pare segons l'origen familiar

Aquest gràfic ens permet analitzar si el tipus de família dels enquestats condiciona la llengua amb la qual parlen al seu pare.

Si observem els resultats del grup de famílies autòctones veurem que la majoria es dirigeixen al seu pare en català (un 60,8%) encara que hi ha un 27% que ho fa en castellà i un 9,5%, que ho fa tant en català com en castellà.

En el grup de famílies mixtes, el grup més nombrós el componen el grup d'alumnes que usen el castellà per parlar amb el seu pare, un 52%. El percentatge d'alumnes de famílies mixtes que usen el català és un 26,7% i dels que usen tant el català com el castellà és un 17,3%.

I pel que fa al grup de famílies al·lòctones, un 72,9% correspon a l'opció "en castellà" enfront d'un 1,7% que representa l'opció "en català". Tampoc no és gaire nombrosa l'opció que diu que els alumnes es dirigeixen als pares tant en català com en castellà, només un 4,2%. En canvi, hi va haver un 18,6% que va triar l'opció "en una altra llengua" per dir en quina llengua parlen amb el seu pare.

D'aquesta manera veim que la majoria d'alumnes de famílies autòctones mantenen el català per dirigir-se al seu pare, però hi ha una xifra considerable que ho fa en castellà. En el grup d'alumnes de famílies mixtes es decanten sobretot a favor del castellà, encara que no són menyspreables les xifres de les opcions "en català" i "en català i en castellà". I les respostes dels integrants de famílies al·lòctones usen majoritàriament el castellà i, en segona opció, una altra llengua.

5.4.4. La llengua de relació amb la mare

En segon lloc analitzarem les dades que ens informen de la llengua que els alumnes usen per parlar amb les mares. Com en el cas de la llengua que parlen amb el pare, en aquesta pregunta també hi ha un cas perdut i per això el total d'enquestes és de 411.

TAULA 13. Llengua de relació amb la mare

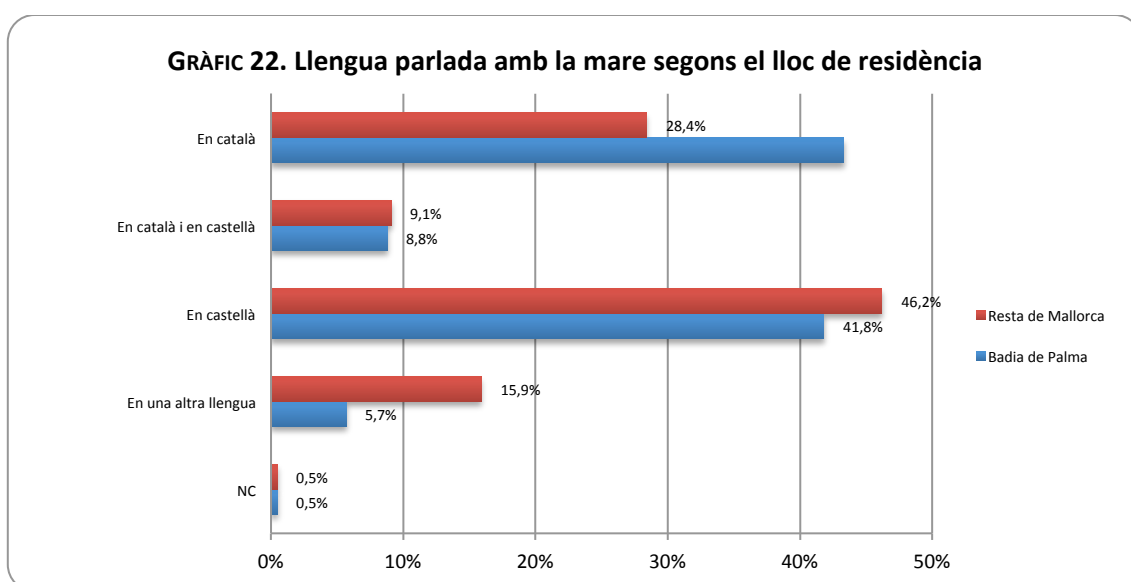
	Català	Català i castellà	Castellà	Una altra llengua	NC	Total
Alumnes	146	37	181	44	3	411
Percentatge	35,5%	9%	44%	10,7%	0,7%	99,8%

Aquesta taula ens permet veure que el 44% dels enquestats es dirigeix a la seva mare en castellà, enfront d'un 35,5% que ho fa en català. Aquells alumnes que s'hi dirigeixen tant en català com en castellà no són gaire nombrosos, un 9%, i els que diuen que ho fan en una altra llengua els superen, un 10,7%.

Aquesta taula la podem relacionar amb la Taula 10, que ens informava de la llengua materna de les mares dels alumnes. I així observem que hi ha més alumnes que es dirigeixen a la seva mare en català que mares que tinguin aquesta llengua com a llengua materna. Això també passa en castellà, però només en dos casos més: hi ha 181 alumnes que parlen a la seva mare en castellà i 179 mares que tenen el castellà com a llengua materna. En el cas d'alumnes que combinin el català i el castellà per parlar amb la progenitora és al revés: n'hi ha 37 que ho fan així i 40 casos de mares que tenen aquestes dues llengües com a llengües maternes. Pel que fa al grup de mares que tenen una altra llengua com a llengua materna són 51 i només 44 alumnes marcaren que es dirigeixen a la mare en una altra llengua.

Per tant, a partir d'aquesta comparació sabem que en la majoria de casos la llengua materna de la mare es manté quan els fills s'hi han de dirigir. Allà on hi ha un canvi més gran és en l'opció del català, és a dir, que hi ha més alumnes que es dirigeixen a les seves mares que no mares que tenen aquesta llengua com a llengua materna.

A continuació presentem la informació obtinguda de l'encreuament entre la llengua que els alumnes parlen amb les seves mares i el lloc de residència d'aquests; ho farem a partir del següent gràfic:

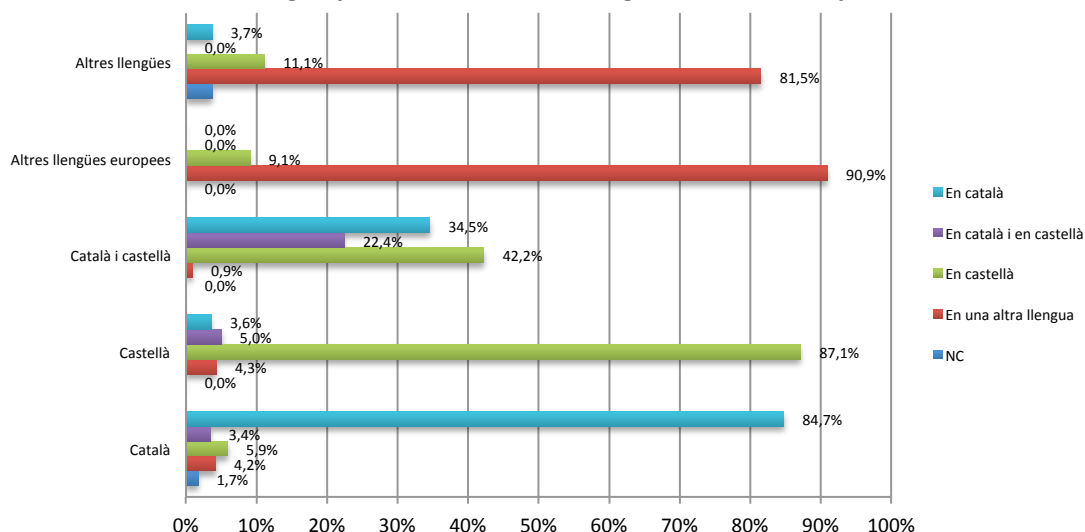
En primer lloc comentarem els resultats dels alumnes que viuen a la zona de Palma. Les respostes es reparteixen de manera més o manco igualada entre l'opció que diu que el català és la llengua de relació amb la mare (un 43,3%) i la que diu que aquesta llengua és el castellà (un 41,8%). Els que parlen amb la seva mare en català i en castellà representen un 8,8%. Així mateix hi ha un 5,7% de casos que utilitzen una altra llengua per dirigir-se a la seva progenitora.

I en segon lloc, del grup d'alumnes de la Part Forana un 46,2% fan part de l'opció del castellà; aquells que parlen amb la seva mare en català són un 28,4%. A més, hi ha un 15,9% que usa una altra llengua per parlar amb la seva mare, un percentatge més elevat que entre els alumnes que viuen a la zona de Palma. El percentatge d'alumnes que usen tant el català com el castellà és molt semblant al grup que resideix a l'altra part de l'illa, un 9,1%.

El següent gràfic ens mostra les dades que hem obtingut després de combinar la variable de la llengua dels alumnes i la pregunta de la llengua que aquests usen amb les seves mares.

GRÀFIC 23. Llengua parlada amb la mare segons la L1 de l'enquestat

Pel que fa al grup d'alumnes que tenen el català com a llengua pròpia, la majoria (un 84,7%) parlen amb la seva mare en català, tot i que hi ha un 5,9% que ho fa en castellà. A més, hi ha un 3,4% que ho fa tant en català com en castellà.

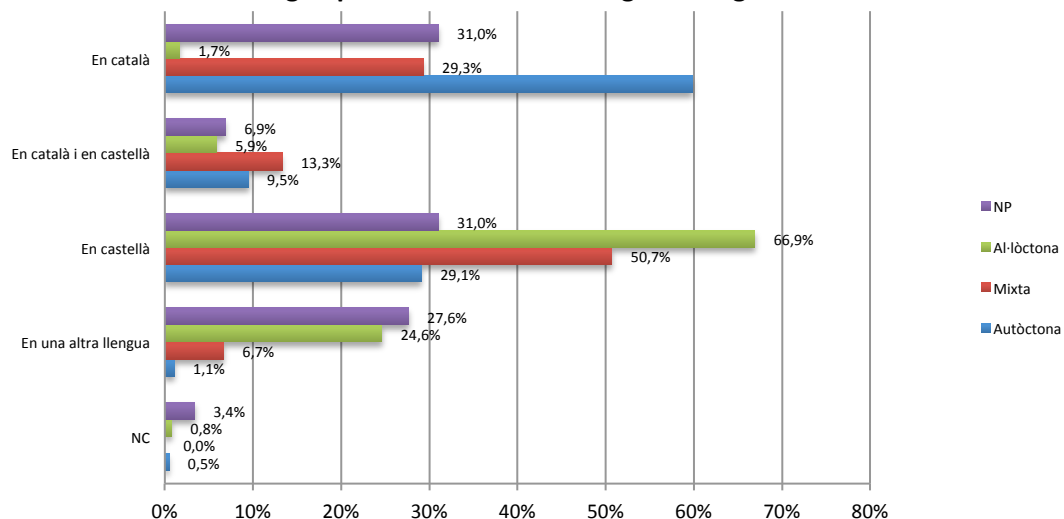
Entre el conjunt d'alumnes que tenen el castellà com a llengua pròpia, també la majoria (un 87,1%) utilitzen aquesta llengua per parlar amb la seva mare. A part, hi ha un 3,6% que ho fa en català i un 5% que ho fa en català i en castellà.

En el cas de les respostes del grup d'alumnes que tenen com a llengües pròpies tant el català com el castellà, el grup més nombrós de respostes el formen el 42,2% que per dirigir-se a la seva mare ho fa només en castellà, però també hi ha un 34,5% que ho fa en català. Entre aquests alumnes hi ha la resposta més nombrosa de l'opció "en català i en castellà", marcada per un 22,4%.

I els dos grups d'alumnes que tenen com a llengües pròpies altres llengües, europees o no, majoritàriament, conserven aquesta llengua a l'hora de parlar amb les seves mares.

I la darrera variable amb la qual encreuam la llengua que els alumnes parlen amb la mare és el tipus de família d'aquests alumnes. Per comentar els resultats, presentem el següent gràfic:

GRÀFIC 24. Llengua parlada amb la mare segons l'origen familiar

Quant als alumnes de família autòctona, més de la meitat (un 59,8%) parlen en català amb la seva mare, però també hi ha un 29,1% que ho fa en castellà. Un 9,5% utilitza les dues llengües per parlar amb la seva mare.

Entre els alumnes de família mixta, la majoria (un 50,7%) es decanten pel castellà a l'hora de dirigir-se a la seva progenitora. Els que ho fan en català són un 29,3% i un 13,3% utilitzen tant el català com el castellà.

Finalment, els alumnes de família al·lòctona majoritàriament parlen a la seva mare en castellà, un 66,9%. En canvi, només hi ha un 1,7% que ho faci en català i un 5,9% que ho faci tant en català com en castellà. Entre aquests alumnes hi ha el percentatge més alt de casos que per parlar a la mare utilitzen una altra llengua, en total són un 24,6%.

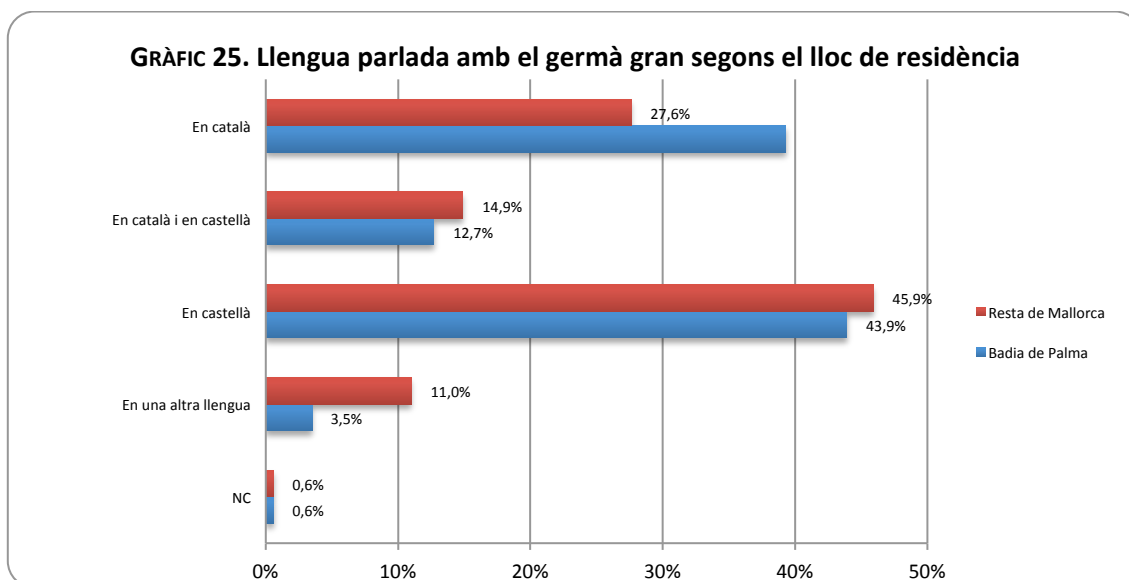
5.4.5. La llengua de relació amb el germà gran

I en tercer lloc allò que analitzarem serà la llengua que els alumnes enquestats parlen amb el seu germà gran. En aquesta pregunta hem de tenir en compte que el nombre de casos perduts és de 50; és a dir, que el nombre total d'enquestes és de 362.

TAULA 14. Llengua de relació amb el germà gran						
	Català	Català i castellà	Castellà	Una altra llengua	NC	Total
Alumnes	123	50	161	26	2	362
Percentatge	34%	13,8%	44,5%	7,2%	0,6%	87,9%

A la taula es mostra que la majoria d'alumnes parla amb el seu germà gran en castellà, un 44,5%, mentre que un 34% ho fa en català. El nombre d'alumnes que combina les dues llengües és bastant més baix i representa un 13,8%. A més, hi ha un 7,2% d'alumnes que usen una altra llengua per dirigir-se als seus germans grans.

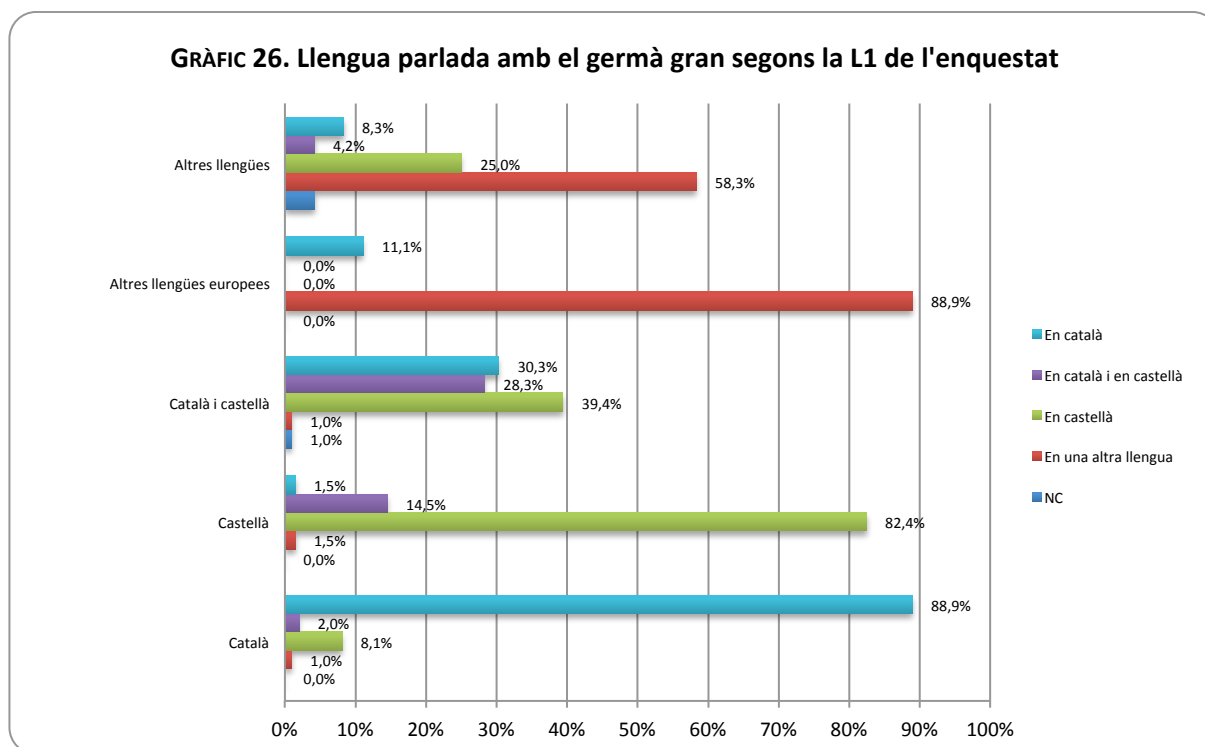
A continuació mostrarem el gràfic que hem elaborat després d'encreuar les dades d'aquesta pregunta amb el lloc de residència dels alumnes.

Aquest gràfic ens permet observar que entre els alumnes de la zona de Palma, que són 173, la llengua més habitual que utilitzen els alumnes per parlar amb el seu germà gran és el castellà, en un 43,9% dels casos. Tot i així, també hi ha un percentatge considerable i no gaire allunyat de l'anterior, un 39,3%, que ho fa en català. A més, un 12,7% ho fa tant en català com en castellà.

Entre els alumnes de la Part Forana les opcions estan més descompensades: hi ha un 45,9% d'alumnes que parlen en castellà amb el seu germà gran i un 27,9% que ho fa en català. Aquells que ho fan tant en català com en castellà representen un 14,9% del total. Així mateix, entre els enquestats de la Part Forana hi ha un 11% que parlen en una altra llengua amb els seus germans grans.

El següent gràfic ens mostra els resultats obtinguts després d'estudiar la llengua que els alumnes parlen amb el germà gran tenint en compte la variable de la llengua d'aquests alumnes.

A partir d'aquest gràfic sabem que la majoria, un 88,9%, d'alumnes amb el català com a llengua pròpia utilitza aquesta mateixa llengua per parlar amb el seu germà gran; hi ha un 8,1% que usa el castellà i un 2% que usa ambdues llengües.

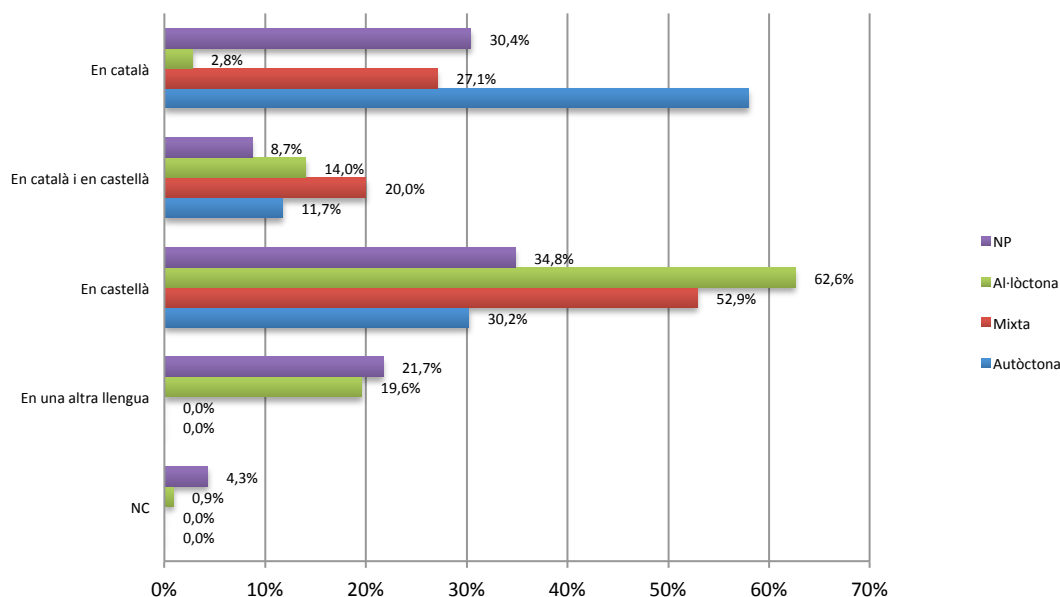
Entre els alumnes que tenen el castellà com a llengua pròpia, majoritàriament, un 82,4% també usen aquesta llengua per dirigir-se al seu germà. Però, a més, hi ha un percentatge relativament alt, un 14,5%, d'alumnes que usa tant el català com el castellà. Només un 1,5% usa el català, entre aquest grup d'alumnes.

Pel que fa als alumnes que tenen el català i el castellà com a llengües pròpies, hi ha un 39,4% que usen només el castellà per parlar amb el seu germà gran; en canvi, un 30,3% usa només el català. I, a més, hi ha un 28,3% que manté les seves dues llengües.

Entre aquells que tenen una llengua europea com a llengua pròpia, un 88,9% conserva la seva llengua quan parla amb el germà gran. I, en bona part, també passa el mateix entre el grup d'alumnes que tenen com a llengua pròpia una llengua que no és europea, en concret en un 58,3% dels alumnes. Entre aquests, però, hi ha un 25% que fa ús del castellà i només un 8,3% que fa ús del català.

La darrera variable amb la qual relacionam la pregunta de la llengua que els alumnes usen amb el germà gran és el tipus de família.

GRÀFIC 27. Llengua parlada amb el germà gran segons l'origen familiar

Aquest gràfic ens mostra que entre els alumnes de família autòctona, hi ha un 58% que es dirigeixen al seu germà gran en català. Tanmateix, també hi ha un 30,2% que ho fa en castellà i un 11,7% que fa ús del català i del castellà.

Entre els alumnes de família mixta, l'opció més marcada va ser el castellà, un 52,9%. L'opció del català, en canvi, va rebre el 27,1% de les respostes i un 20% va triar l'opció que diu que les llengües que utilitzen per parlar amb els germans grans són tant el català com el castellà.

Finalment, el grup d'alumnes de família al·lòctona majoritàriament usa el castellà, un 62,6%; en canvi, només un 2,8% usa el català. Aquest grup d'alumnes, a més, són els únics que usen una llengua diferent al català i al castellà per parlar amb el seu germà gran i representen un 19,6%. Resta un 14% que usa tant el català com el castellà per dirigir-se al seu germà gran.

5.4.6. La llengua catalana en l'àmbit familiar: conclusions

En aquest apartat hem analitzat la llengua que els alumnes utilitzen en el seu àmbit familiar.

En primer lloc hem presentat les dades referents a les llengües maternes dels pares i de les mares i les hem posat en relació amb el tipus de família. Això ens ha permès veure que la majoria de famílies autòctones tenen el pare que parla català i en el cas de famílies al·lòctones el pare, principalment, parla castellà. No obstant això, el percentatge de pares que parlen castellà entre les famílies al·lòctones és més elevat que el dels pares de família autòctona que parlen català, perquè entre aquests també n'hi ha molts que parlen castellà. En el cas de les famílies mixtes la llengua majoritària dels pares també és el castellà. Els resultats obtinguts de les respostes de les mares és semblant a les dels pares: la majoria de mares de família autòctona parlen català, però també n'hi ha moltes que ho fan en castellà; i entre famílies al·lòctones i mixtes, el castellà és la llengua més estesa de les mares.

A l'encreuament entre la llengua pròpia dels alumnes i el tipus de família, hem vist que la majoria d'alumnes de família autòctona parlen català, però la segona opció més marcada és tant el català com el castellà. En les famílies mixtes, l'opció més marcada va ser el castellà i, en segon lloc, l'opció de català i castellà; i entre les famílies al·lòctones el castellà és la llengua pròpia de la majoria dels alumnes.

Les següents preguntes que hem analitzat són les que mostren la llengua que els alumnes parlen amb el pare, amb la mare i amb el germà gran. En les tres preguntes l'opció més marcada és el castellà, encara que el català també és força freqüent.

El lloc de residència hem vist que no és gaire determinant, perquè tant a la zona de Palma com a la Part Forana, els alumnes parlen amb la seva família més en castellà que en català, encara que per poca diferència. L'única excepció és en el cas de la llengua que els alumnes parlen amb les mares, que el català és una mica més habitual que el castellà entre els alumnes de la zona de Palma. També resulta curiós que els percentatges que mostren els qui parlen en català amb el pare, amb la mare i amb el germà de la badia de Palma són més elevats que els qui també ho fan en català, però dels pobles. Tal vegada cal tenir en compte que els enquestats de la Part Forana pertanyen a centres públics, mentre que els de la zona de Palma pertanyen a centres públics i concertats.

La variable de la llengua pròpia dels alumnes sí que és determinant en aquest cas. La majoria dels alumnes mantenen la seva llengua pròpia per parlar amb els seus familiars, atès que aquest és el motiu pel qual considerem que una llengua és la pròpia.

Aquells alumnes que tenen tant el català com el castellà com a llengües pròpies generalment només n'usen una de les dues per parlar amb els pares i germans i aquesta acostuma a ser el castellà, encara que també hi ha un grup considerable que ho fa en català. Tanmateix, com que han marcat l'opció que de les dues llengües, pot ser que n'usin una per parlar amb un membre i una altra per parlar amb un altre membre.

Finalment, el tipus de família també condiciona la llengua amb la qual els alumnes parlen amb els seus familiars. La tria de la llengua sobretot és clara entre els alumnes de família al·lòctona, els quals bàsicament parlen en castellà o en una altra llengua amb els pares i germans. Entre els alumnes de família autòctona la llengua més estesa és el català, encara que un percentatge considerable també usa el castellà. Passa el mateix entre els alumnes de família mixta: majoritàriament usen el castellà, però els que usen el català també són nombrosos.

D'aquesta manera, en aquest apartat hem pogut analitzar quina és la llengua més estesa en l'àmbit familiar entre els alumnes de primer d'ESO de Mallorca. Tot i que el castellà, com ja passava en els altres àmbits, és la llengua més estesa, el català es conserva entre el grup de famílies autòctones i entre aquells que tenen aquesta llengua com a pròpia. En canvi, els alumnes de família al·lòctona o que habitualment parlen en castellà, en pocs casos en fan ús.

6. CONCLUSIÓ GENERAL

A l'inici del treball, a l'apartat d'introducció plantejàvem quatre preguntes amb la intenció que l'anàlisi posterior les poguéssim respondre. Intentàvem que el treball analitzés la situació de la llengua catalana entre els nins de primer d'ESO del curs 2008/2009 de Mallorca, també que poguéssim descriure els contextos amb major presència de llengua catalana i esbrinar si les variables condicionen els usos de la llengua.

En primer lloc, convé dir que hem vist que en gairebé tots els àmbits estudiats el castellà predomina per sobre del català. Ho hem vist en el cas de la llengua dels programes de televisió, en el cas dels llibres, en el cas de la llengua de relació amb el pare, amb la mare o amb el germà. En totes les preguntes relacionades amb els mitjans de comunicació el castellà és la llengua més usada. En canvi, a l'apartat de les relacions interpersonals, la llengua que els enquestats usen per parlar amb les seves amistats no és el castellà exclusivament, sinó que s'usen el català i el castellà per igual. Dins l'àmbit familiar el català encara hi és bastant present. Molts de pares i mares dels alumnes enquestats tenen aquesta llengua com a llengua materna i en els al·lots, més o manco, s'ha conservat. Hi ha un grup nombrós d'alumnes que es dirigeixen als seus pares en llengua catalana, però les xifres davallen una mica quan es tracta de parlar amb els germans grans.

Per tant, hem de dir que la llengua catalana a Mallorca entre els nins de primer d'ESO no gaudeix d'una bona situació, atès que en la majoria d'àmbits es veu superada amb escreix per l'ús del castellà i, quan no és així, únicament aconsegueix igualar l'ús d'aquesta llengua. En molts casos el castellà té el monopoli d'ús, en canvi, el català no el té en cap cas.

Hem de tenir en compte que aquesta situació s'emmarca dins un context escolar en el qual predomina l'ús del català. Amb això volem dir que si aquesta és la situació de la llengua catalana amb una Llei de Política Lingüística que l'empara, els resultats sense aquesta podrien afectar negativament l'ús de la llengua pròpia del territori, el català.

Els al·lots, durant l'etapa escolar obligatòria, conviuen dins un ambient d'immersió lingüística, però assegurar la immersió en el context social –fora de l'àmbit escolar– resulta molt difícil. D'aquesta manera, els nins que tenen el català com a llengua pròpia estan molt en contacte amb aquells que tenen hi tenen el castellà, amb la conseqüent situació que els qui esdevenen bilingües en les diferents situacions quotidianes són els que tenen el català com a llengua pròpia.

Quant a les variables que hem analitzat, la primera sempre ha estat el lloc de residència. Si l'encreuam amb la llengua pròpia dels enquestats podem dir que el català entre els alumnes que viuen a la zona de Palma més o manco és la llengua habitual del mateix nombre que entre els que hi tenen el castellà i entre els que hi tenen el català i el castellà. A la resta de Mallorca, la majoria d'alumnes tenen el castellà com a llengua pròpia i més o manco el mateix nombre d'alumnes hi tenen el català i el català i el castellà. En aquesta zona de l'illa és on hi trobam més alumnes amb llengües no europees com a llengües maternes.

Per tant, per contra d'allò que podríem pensar el català és la llengua pròpia de més alumnes de la zona de Ciutat que de la resta de Mallorca. Aquesta informació també constata que la majoria d'alumnes amb una llengua diferent al català i al castellà com a llengua europea es concentra a la Part Forana. De totes maneres, no podem passar per alt que tots els enquestats de la Part Forana pertanyen a centres públics, mentre que els enquestats de la zona de Palma són de centres públics i concertats.

Amb les variables que hem tengut en compte també hem pogut encreuar el lloc de residència dels alumnes amb el tipus de família al qual pertanyen. Els resultats de les enquestes –que no necessàriament representen la totalitat de la societat– ens han mostrat que la majoria de família autòctones viuen a la zona de Palma, mentre que la majoria de famílies al·lòctones resideixen a la Part Forana –tanmateix, cal tornar fer referència a la distinció de centres públics i concertats de les dues zones que hem establert. El grup de famílies mixtes es reparteix de manera més o manco igual entre les dues zones.

Per acabar, en relació amb la variable del tipus de família i la de la llengua pròpia dels enquestats, observam que entre els alumnes de família autòctona el català és la llengua majoritària, encara que també hi ha molts de casos que tenen tant el català com el castellà com a llengües maternes. En les famílies al·lòctones, el castellà és la llengua majoritària i, evidentment, també és on trobam més alumnes amb llengües estrangeres com a llengües maternes. I, finalment, entre els casos de família mixta els grups més nombrosos són aquells que tenen com a llengua pròpia o bé el castellà o bé el català i el castellà.

Aquests resultats ens permeten veure, que encara que la situació de bilingüisme existeix, la majoria de casos és a costa dels catalanoparlants o bé dels que tenen el català i el castellà per igual com a llengües maternes, perquè aquells que són monolingües en castellà tenen suficients oportunitats per continuar essent-ho.

6.1. Comparació de dades

A continuació analitzarem les diferències entre les respostes obtingudes dels alumnes de sisè de primària del curs 2007/2008, analitzades en el treball de Maria del Mar Vallès, i els resultats de les enquestes dels nins de primer d'ESO

del curs 2008/2009. Per tant, és possible que en alguns casos siguin els mateixos alumnes. Això ens permetrà veure com evoluciona l'ús del català i de les altres llengües entre els adolescents de Mallorca. Tot i això, hem de tenir en compte que a l'estudi de "La llengua catalana entre els nens de primària", el total d'enquestes era de 536, i en el nostre cas, són 412.

A continuació presentarem unes taules que serviran per veure les diferències entre un treball i l'altre, pel que fa a les dades de les variables. En el cas del lloc de residència:

TAULA 15. Alumnes de sisè de primària (curs 2007/2008)				
	<i>Badia de Palma</i>	<i>Reste de Mallorca</i>	<i>NC</i>	<i>Total</i>
<i>Alumnes</i>	332	190	14	536
<i>Percentatge</i>	61,9%	35,4%	2,6%	100%

TAULA 16. Alumnes de primer d'ESO (curs 2008/2009)				
	<i>Badia de Palma</i>	<i>Reste de Mallorca</i>	<i>NC</i>	<i>Total</i>
<i>Alumnes</i>	194	209	9	412
<i>Percentatge</i>	47,1%	50,7%	2,2%	100%

Referent a la llengua dels enquestats:

TAULA 17. L1 dels alumnes de sisè de primària (curs 2007/2008)						
	<i>Català</i>	<i>Castellà</i>	<i>Català i castellà</i>	<i>Altres llengües europees</i>	<i>Altres llengües</i>	<i>Total</i>
<i>Alumnes</i>	118	194	154	30	40	536
<i>Percentatge</i>	22%	36,2%	28,7%	5,6%	7,5%	100%

TAULA 18. L1 dels alumnes de primer d'ESO (curs 2008/2009)						
	<i>Català</i>	<i>Castellà</i>	<i>Català i castellà</i>	<i>Altres llengües europees</i>	<i>Altres llengües</i>	<i>Total</i>
<i>Alumnes</i>	118	139	116	11	28	412
<i>Percentatge</i>	28,6%	33,7%	28,2%	2,7%	6,8%	100%

I el tipus de família:

TAULA 19. Origen familiar dels alumnes de primària (curs 2007/2008)					
	<i>Autòctona</i>	<i>Mixta</i>	<i>Al·lòctona</i>	<i>NC</i>	<i>Total</i>
<i>Alumnes</i>	200	130	154	52	536
<i>Percentatge</i>	37,3%	24,3%	28,7%	9,7%	100%

TAULA 20. Origen familiar dels alumnes de primer d'ESO (curs 2008/2009)					
	<i>Autòctona</i>	<i>Mixta</i>	<i>Al·lòctona</i>	<i>NC</i>	<i>Total</i>
<i>Alumnes</i>	189	75	119	28	412
<i>Percentatge</i>	45,9%	18,2%	28,9%	6,8%	100%

6.1.1. Mitjans de comunicació

Com en el cas del treball, aquell aspecte que comentarem primer serà la llengua dels mitjans de comunicació.

A partir de les enquestes dels alumnes de sisè de primària sabem que la llengua majoritària a l'hora de mirar programes de televisió és el castellà, en el 75% dels enquestats. Així, el lloc de residència no és influent, com tampoc no ho són ni la llengua pròpia dels alumnes ni el tipus de família al qual pertanyen. Els resultats entre els alumnes de primer d'ESO són molt semblants en l'opció del castellà, fins i tot, augmenten entre els alumnes d'aquest curs.

La següent taula ens permetrà comparar els resultats dels dos cursos:

TAULA 21. Llengua dels programes de televisió					
6è de primària			1r d'ESO		
Català	Català i castellà	Castellà	Català	Català i castellà	Castellà
2,1%	15,9%	75%	2,4%	1,5%	87,1%

El canvi més significatiu el trobam en aquell grup d'alumnes que varen contestar que miraven programes en català i en castellà. Mentre que en les enquestes al curs de sisè de primària aquests representaven un 15,9%, en el grup de primer d'ESO davalla fins a un 1,5%. En canvi, els alumnes que varen respondre que els tres programes de televisió que més miraven eren en castellà, a sisè de primària representaven un 75%, una xifra ja molt elevada, però entre els alumnes de primer d'ESO augmenta fins a un 87,1%.

El segon aspecte dels mitjans de comunicació que hem analitzat és la llengua dels llibres. Entre els alumnes de sisè de primària, l'opció que va rebre la majoria de respostes, un 74,6%, va ser la que diu que els tres darrers llibres varen ser en català i en castellà per igual. A més, si ens fixam en el percentatge de les respostes que diuen que tots els llibres són en català, un 8,6%, supera el que diu que totes les lectures són en castellà, un 1,3% del total. D'aquesta manera, els resultats són pitjors entre els alumnes de primer d'ESO, perquè, si bé és cert que l'ús del català augmenta respecte de la llengua amb la qual miren la televisió, la llengua més estesa per fer les lectures és només el castellà, en un 56,1% dels enquestats.

TAULA 22. Llengua dels llibres					
6è de primària			1r d'ESO		
Català	Català i castellà	Castellà	Català	Català i castellà	Castellà
8,6%	74,6%	1,3%	14,3%	4,9%	56,1%

Aquesta taula ens permet observar el canvi entre els usos dels alumnes de sisè de primària i els de primer d'ESO. Pel que fa al nombre de respostes que varen contestar que els tres darrers llibres havien estat en català augmenten d'un curs a l'altre i passam d'un 8,6% a un 14,3%. Tanmateix, també augmenta i de manera molt més considerable, el nombre d'alumnes de primer d'ESO que varen respondre que les tres darreres lectures havien estat en castellà; a sisè, un 1,3% i a primer d'ESO, un 56,1%. El percentatge de l'opció que diu que les lectures són en català i en castellà també varia considerablement; mentre que entre els enquestats de sisè de primària representava un 74,6%, a primer d'ESO només significa un 4,9% del total. És evident, per tant, que el canvi ha afavorit el castellà, encara que la xifra del català també hagi augmentat.

En allò que coincideixen els dos cursos és en què els alumnes que llegeixen només en català tenen el català com a llengua pròpia i pertanyen a famílies autòctones. El lloc de residència no resulta tan decisiu en cap dels dos casos, pel que fa al català. En canvi, pel que fa a l'ús del castellà per a llegir llibres sí que és més freqüent entre els alumnes de la zona de Palma.

Quant a la llengua en què els alumnes de sisè de primària escolten música, l'opció més marcada va ser "només o sobretot en castellà" amb un 34,7%, però també hi va haver un 28,9% que va triar l'opció "en castellà i en una altra llengua". Per tant, com comentàvem quan fèiem l'anàlisi dels resultats de primer d'ESO, en aquest àmbit, el català no

només comparteix ús amb el castellà, sinó que també ho fa amb una altra llengua, perquè el percentatge d'alumnes que escolten música en català és d'un 0,7% del total.

TAULA 23. Llengua de la música									
6è de primària					1r d'ESO				
Català	Català i castellà	Castellà	Castellà i una altra llengua	Una altra llengua	Català	Català i castellà	Castellà	Castellà i una altra llengua	Una altra llengua
0,7%	7,6%	34,7%	28,9%	13,1%	2,2%	1%	31,8%	31,8%	18%

A partir d'aquesta informació, podem veure que, a primer d'ESO, el percentatge d'alumnes que escolta música en català augmenta una mica, respecte del curs de sisè de primària: d'un 0,7% a un 2,2%. En canvi, el percentatge de l'opció "en català i en castellà" disminueix significativament: passa de ser un 7,6% a un 1%. Les altres opcions, tot i que no són exactament iguals, varien molt poc; tanmateix, són les que representen la majoria dels alumnes d'ambdós cursos.

Entre els alumnes de sisè de primària, com en el cas dels de primer d'ESO, la majoria dels que viuen a la zona de Palma escolten música "en castellà i en una altra llengua", en canvi, els de la Part Forana ho fan "només o sobretot en castellà". Per tant, la variable del lloc de residència influeix en la llengua de la música. Pel que fa a la llengua pròpia dels alumnes és decisiva en els dos cursos, en el sentit que l'opció majoritària és o bé una o bé l'altra, però en cap cas, ho és el català. I passa el mateix amb el tipus de família.

Finalment, el darrer apartat dels mitjans de comunicació és la llengua de les pàgines web. La informació que tenim dels alumnes de sisè de primària és que l'opció majoritària, amb un 48,3%, és el castellà, però també hi ha un 23,1% que navega en català i en castellà. En canvi, només un 0,6% ho fa sempre en català.

TAULA 24. Llengua de les pàgines web					
6è de primària			1r d'ESO		
Català	Català i castellà	Castellà	Català	Català i castellà	Castellà
0,6%	23,1%	48,3%	2,2%	7,3%	65,5%

La taula ens permet veure que l'opció majoritària dels dos cursos és la que diu que les tres pàgines web més visitades són en castellà, però a sisè de primària representa un 48,3% i a primer d'ESO augmenta fins al 65,5%. Per contra, el percentatge que representa aquells que visiten pàgines web en català i en castellà a sisè de primària és una xifra considerable, un 23,1%, però a primer d'ESO només representa un 7,3%. Els alumnes que naveguen sempre en català són una minoria, a sisè de primària eren un 0,6% mentre que entre els alumnes de primer d'ESO són un 2,2%.

Si distingim entre el lloc de residència, els resultats, si fa no fa, són els mateixos en una zona que en una altra. Per contra, si tenim en compte la llengua pròpia dels alumnes veim que la majoria dels alumnes que hi tenen el català i els que hi tenen tant el català com el castellà naveguen en castellà, però també hi ha una xifra considerable d'ambdós grups que ho fa en català i en castellà. Però en el cas dels alumnes que tenen el castellà com a llengua pròpia la majoria visita pàgines web en castellà. I la variable del tipus de família ens mostra que aquells que més naveguen en català i en castellà són els de família autòctona i en segon lloc els de família mixta.

En canvi, els alumnes de primer d'ESO responen que sobretot naveguen en castellà. Les següents opcions més marcades, encara que amb molta de diferència, són "en castellà i en una altra llengua" i "en català i en castellà", en aquest ordre. El perfil majoritari d'aquells que han marcat "en català i en castellà" són de la Part Forana, amb el català com a llengua pròpia i de família autòctona.

Així, després de comparar els resultats dels mitjans de comunicació entre els alumnes de sisè de primària i de primer d'ESO, podem dir que en tots dos cursos el castellà és la llengua majoritària. De totes maneres, sembla que el català és més present entre els alumnes de sisè de primària, sobretot en les lectures i en la navegació per Internet.

6.1.2. Relacions interpersonals

El segon apartat d'anàlisi l'hem dedicat a aquelles preguntes dirigides a estudiar la llengua que els alumnes utilitzen per parlar amb els amics i coneguts.

En el cas dels alumnes de sisè de primària, hem de tenir en compte que hi ha un 46,5% de casos perduts o que no varen contestar la pregunta que ens ha permès obtenir la informació dels coneguts. De totes maneres, l'opció més triada va ser "en castellà", marcada per un 22% dels alumnes. Així mateix, hi ha un 19,8% que varen dir que usaven diferents llengües. L'opció del català va rebre un 9% de les respostes.

Si ens fixam en el lloc de residència podem saber que la majoria dels que varen contestar que es relacionaven sobretot en català són de la Part Forana. En canvi, els que més es relacionen en castellà són de la zona de Palma. Els casos restants d'alumnes que viuen als pobles es divideixen entre aquells que només usen el castellà i aquells que combinen diferents llengües.

Amb l'encreuament de la llengua pròpia, hem sabut que els que parlen català en totes les relacions, majoritàriament, tenen el català com a llengua pròpia i una xifra important emprà diferents llengües, com també empren diferents llengües molts dels que tenen tant el català com el castellà, com a llengües pròpies. En canvi, els que habitualment parlen en castellà, també usen habitualment aquesta llengua per parlar amb els amics.

Finalment, les dades del tipus de família ens han mostrat que la majoria d'alumnes que es relacionen en català són de família autòctona. Els de família mixta i al·lòctona sobretot usen el castellà per parlar amb els coneguts.

Pel que fa als resultats de les enquestes de primer d'ESO, hem de recordar que no hi ha tants de casos perduts i que les llengües més usades en les relacions interpersonals, no familiars, són el català i el castellà. En segon lloc, l'opció més marcada va ser el castellà.

A partir dels encreuaments amb les variables, hem pogut saber que el perfil d'aquells alumnes que només parlen català, com ja hem vist entre els estudiants de sisè de primària, és de la Part Forana, amb el català com a llengua pròpia i de família autòctona. Per contra, els que parlen més castellà són els que tenen aquesta llengua com a pròpia, de família al·lòctona, però tant poden ser de Ciutat com de poble.

D'aquesta manera, després d'analitzar aquests dos apartats veim que els alumnes que –gairebé– sempre parlen català tenen el català com a llengua pròpia i són de família autòctona, perquè la variable del lloc de residència no sempre és decisiva. Tanmateix, també entre aquests, el castellà acostuma a ser la llengua més emprada. En aquest apartat també hem pogut observar que el català és més freqüent entre els alumnes de primer d'ESO, encara que el combinin amb el castellà. A les enquestes dels de sisè de primària, el català no hi tenia tanta presència.

TAULA 25. Llengua que parlen amb els coneguts						
6è de primària				1r d'ESO		
Català	Català i castellà	Castellà	Diverses llengües	Català	Català i castellà	Castellà
9%	2,8%	22%	19,8%	4,6%	53,6%	24,8%

Com veim, en aquesta pregunta les opcions no coincideixen exactament. A més, ja hem comentat que entre les enquestes de sisè de primària hi ha un percentatge molt elevat de casos sense respostes. Tot i això, la taula ens permet veure que la majoria d'alumnes de sisè de primària, un 22%, utilitzen el castellà per parlar amb els coneguts i un 19,8% combina diferents llengües. En comparació amb els resultats de primer d'ESO, observam que el percentatge d'alumnes que parla en castellà amb els coneguts ha augmentat una mica i representa el 24,8%. La diferència més

notable correspon a l'opció de les llengües català i castellà, que entre els nins de sisè de primària representava un 2,8%, i entre els alumnes de primer és d'un 53,6%. D'altra banda, la xifra d'alumnes que només parlen en català amb els coneguts ha davallat, d'un 9% a un 4,6%.

6.1.3. Àmbit familiar

Finalment, en el darrer apartat volem comparar els resultats referents a l'àmbit familiar d'ambdós estudis.

En primer lloc, compararem la informació de la llengua dels pares i dels alumnes encreuada amb el tipus de família que formen. Entre els alumnes de sisè, pel que fa a la llengua de pares i mares, el castellà és la llengua més habitual, amb un 43,9% entre els primers i un 44,5% entre les segones. Tot i això, el percentatge de pares que tenen el català com a llengua materna són un 28,8% i les mares, un 26,9%. Els resultats que hem obtingut dels alumnes de primer d'ESO encaixen amb la mateixa descripció que hem fet dels resultats de sisè de primària i, encara que el castellà sigui la llengua materna més estesa entre pares i mares, també hi ha un grup considerable que hi té el català.

Amb les següents taules compararem la llengua materna dels pares, primer, i després la llengua materna de les mares dels dos cursos:

TAULA 26. L1 dels pares							
6è de primària				1r d'ESO			
Català	Català i castellà	Castellà	Una altra llengua	Català	Català i castellà	Castellà	Una altra llengua
28,8%	11%	43,9%	11%	31,1%	11,2%	42,5%	8,0%

TAULA 27. L1 de les mares							
6è de primària				1r d'ESO			
Català	Català i castellà	Castellà	Una altra llengua	Català	Català i castellà	Castellà	Una altra llengua
26,9%	11,4%	44,5%	12%	27,9%	9,7%	43,4%	12,4%

Entre les famílies autòctones, més de la meitat de pares i mares tenen el català com a llengua materna; en el cas de les famílies mixtes, gairebé la meitat hi tenen el castellà. I en el cas de les famílies al·lòctones, més d'un 75% hi tenen el castellà. Així, mentre entre els alumnes de família autòctona i mixta hi ha una opció majoritària, però els percentatges estan més repartits, entre els alumnes de família al·lòctona, el castellà acostuma a ser l'opció més majoritària i amb molta diferència de les altres.

Els resultats d'un curs i l'altre també coincideixen en l'encreuament de la llengua pròpia dels alumnes i el tipus de família. En ambdós cursos, la majoria d'alumnes de família autòctona tenen el català com a llengua habitual, però també n'hi ha molts que hi tenen tant el català com el castellà. Entre els alumnes de família mixta de sisè de primària, l'opció més marcada va ser el castellà com a llengua pròpia i, en segon lloc, tant el català com el castellà. Entre els alumnes de primer d'ESO aquestes dues respostes estan molt igualades. Finalment, entre els alumnes de família al·lòctona de sisè de primària hi ha menys presència de casos amb el castellà com a llengua pròpia que entre els alumnes de primer d'ESO; igualment, entre els enquestats de sisè de primària n'hi ha més que tenen tant el català com el castellà com a llengües pròpies.

La següent pregunta que hem analitzat és la llengua en què els alumnes es dirigeixen al pare.

TAULA 28. Llengua que parlen amb el pare							
6è de primària				1r d'ESO			
Català	Català i castellà	Castellà	Una altra llengua	Català	Català i castellà	Castellà	Una altra llengua
25,9%	8,8%	50%	11,2%	35%	9,2%	45,5%	7,8%

En el cas de les enquestes de sisè de primària la resposta més nombrosa va ser "castellà", amb un 50%; i la resposta del català va rebre el 25,9% de les respostes. En canvi, entre els alumnes de primer d'ESO les respostes majoritàries coincideixen però amb uns altres percentatges. El català, entre els alumnes de primer d'ESO, representa un 35% i el castellà un 45,5%, que tot i ser superior la distància no és tan considerable. Les xifres referents a l'opció que diu que els nins parlen en català i en castellà amb els pares són semblants en ambdós cursos.

Referent a les respostes de sisè, sabem que en els pobles, als pares, se'ls parla més en català que no a Ciutat, però en les dues zones el castellà és més freqüent. La llengua pròpia, generalment, es conserva, sigui quina sigui; i en el cas dels que hi tenen tant el català com el castellà, opten més pel castellà. I quant al tipus de família, els que pertanyen a famílies autòctones són els qui usen més el català, enfront dels que pertanyen a famílies al·lòctones que usen més el castellà; els de família mixta, també opten més pel castellà. L'anàlisi dels resultats de les enquestes de primer d'ESO també encaixa amb aquesta descripció amb una excepció: a la zona de Palma el percentatge d'alumnes que parlen en català al seu pare és més alt que als pobles.

La llengua més habitual per parlar a les mares entre els alumnes de sisè de primària és el castellà; també n'hi ha molts que usen el català, però la diferència és considerable. Entre els alumnes de primer d'ESO la llengua majoritària per parlar a les mares també és el castellà, però la diferència, respecte dels que usen el català, no és tan accentuada.

TAULA 29. Llengua que parlen amb la mare							
6è de primària				1r d'ESO			
Català	Català i castellà	Castellà	Una altra llengua	Català	Català i castellà	Castellà	Una altra llengua
24,8%	12,1%	46,6%	12,7%	35,5%	9%	44%	10,7%

El perfil dels alumnes es repeteix com en la pregunta anterior: el lloc de residència no és decisiu a l'hora d'usar una llengua o una altra, la llengua pròpia es conserva per parlar amb les mares i les famílies autòctones es decanten pel català, mentre que les al·lòctones ho fan pel castellà. En el cas que les llengües pròpies siguin el català i el castellà i que el tipus de família sigui mixta, el castellà sempre supera el català. Entre els alumnes de primer d'ESO, però, trobam més presència de català a la zona de Palma, com ja hem vist que passava amb els pares.

Finalment, la darrera pregunta que comparam del context familiar és la llengua de relació amb el germà gran. Com ja ha passat en les anteriors, els resultats d'un curs i una altre són molt semblants: el castellà és la llengua més habitual, però també hi ha un nombre considerable de casos que es dirigeixen al germà gran en català.

TAULA 30. Llengua que parlen amb el germà gran							
6è de primària				1r d'ESO			
Català	Català i castellà	Castellà	Una altra llengua	Català	Català i castellà	Castellà	Una altra llengua
23,5%	16,4%	40,3%	15,9%	34%	13,8%	44,5%	7,2%

En aquesta pregunta també hem pogut observar que el lloc de residència no resulta tan influent com la llengua pròpia dels alumnes i el tipus de família.

Així, a l'àmbit familiar hem vist que en tots dos cursos el castellà és més habitual que el català, però aquesta llengua hi té una presència important, sobretot entre aquells alumnes amb el català com a llengua pròpia i de família autòctona.

Com a conclusió, podem dir que en els mitjans de comunicació l'ús del català per part dels alumnes de sisè de primària i primer d'ESO és bastant residual i queda eclipsat pel castellà, tot i així, el català, en aquest àmbit, era més freqüent entre els alumnes quan feien sisè de primària que a primer d'ESO. En les relacions interpersonals, el castellà també és molt usat, però entre els alumnes de primer d'ESO veim que la tendència és a combinar el català i el castellà.

Finalment, en l'àmbit familiar el castellà torna ser l'opció més marcada, però també és en l'àmbit en què l'opció del català rep més respostes. En aquest cas, l'ús d'una llengua o d'una altra depèn molt de la llengua pròpia dels alumnes i del tipus de família.

L'anàlisi de totes aquestes dades ens ha mostrat que les variables més influents són la llengua dels enquestats i el tipus de família al qual pertanyen; en canvi, el lloc de residència no sempre és tan determinant a l'hora de triar una llengua. A més, en molts casos i en contra d'allò que en principi podríem esperar, el català és més habitual a la zona de Palma que a la Part Forana. Cal no oblidar, però i com ja hem dit, que els enquestats de la zona de Palma són de col·legis públics i concertats, mentre que els enquestats de la Part Forana pertanyen tots a centres públics.

7. BIBLIOGRAFIA

- BRETXA I RIERA, Vanessa. "El salt a secundària: els adolescents, consum cultural i llengua." *Zeitschrift für Katalanistik* 22 (2009), p. 171-202.
- CASAS I VILALTA, M. Paller. "L'ús del català a l'educació secundària: un camí a mig fer". *Treballs de Sociolingüística Catalana* [Societat Catalana de Sociolingüística]. Núm. 20 (2009), p. 331-335.
<http://www.raco.cat/index.php/TSC/article/view/229947/311992>
- GELABERT I MAS, Joan. "Dades sobre l'ús del català a l'ensenyament secundari de les Illes Balears." *Treballs de Sociolingüística Catalana* [Societat Catalana de Sociolingüística]. Núm. 20 (2009), p. 97-128.
<http://www.raco.cat/index.php/TSC/article/view/229936/311981>
- MELIÀ, Joan. *La llengua dels joves: comportaments i representacions lingüístics dels adolescents mallorquins*. Palma: Universitat de les Illes Balears, 1997.
- SOROLLA VIDAL, Natxo. *Estudi sociodemogràfic i lingüístic de l'alumnat de 4t d'ESO de Catalunya. Avaluació de l'educació secundària obligatòria 2006*. Barcelona: Servei de Comunicació, Difusió i Publicacions (Generalitat de Catalunya, Departament d'Educació), 2008.
<http://www20.gencat.cat/docs/Educacio/Home/Consell%20superior%20d%27avalua/Pdf%20i%20altres/Statisc%20file/Informes11.pdf>
- VALLÈS CATALÀ, Maria del Mar. "La llengua catalana entre els nens de primària. Usos lingüístics entre preadolescents de Mallorca." *Treball de curs*, Palma: Universitat de les Illes Balears, 2010.
- Observatori de la Llengua Catalana
<http://www.observatoridelallengua.cat/observatori.php?llengua=ca>
- Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació (CUSC)
<http://www.ub.edu/cusc/>
- <http://bibiloni.cat>